

MAGYAR POLGÁR

Előfizetési árak:
Egész évre 28 kor., fél évre 14 kor., negyed évre
7 kor., egy hónapra 2 k. 40 f. — Egyes száma 10 f.
Megjelenik naponta, az ünnepek kivételével.

Főelölts szerkesztő:

HEGYESI VILMOS.

Főszerkesztő:

Br. FEILITZSCH ÁRTHUR.

Kiadó és laptulajdonos:

AJTAI K. ALBERT.

Szerkesztőség: Farkas-utca 8. sz.

Hirdetések 8 cm. 8 fill., nyitólátó sor 40 f.

Kiadóhivatal: Deák Ferenc-utca 4. sz.

Hova jutunk?

Kolozsvár, szept. 9.

Valóban nem fölösleges dolog arra is gondolni, hogy vajjon hová jutunk azon az uton, melyen a nemzet most az obstrukció vezetése alatt halad?

Mert azt már senki sem tagadhatja, hogy az obstrukció tényleg vezet. Hiába minden alapos aggodalom, hiába hangzanak a többség soraiból a józan mérséklet intelmei, hiába érezzük a mai állapot ropant erkölcsi és anyagi kárait s hiába mutatkozik nyilvánvalónak, hogy e károk nyomasztó terhe hova-tovább csak növekedni fog: — mindennek dacára a közvélemény jelentékeny része nagy izgalmak közt szövi tovább az ábrándképeket, melyeket az obstrukció festett eléje. És aggasztóan főlzaporodik azoknak a táborra, a kik sehogy sem akarják belátni, hogy lejtőn vagyunk, melyen csak súlyosabb bonyodalmakba, csak veszedelmekbe juthatunk.

A nemzetnek másik része pedig, a mely számolni tud a viszonyokkal, lehetőségekkel és ismeri a kockázatokat, melyekhez ily módon sodortatunk, — ez idő szerint erőtlen szorongással szemléli az egyre vigasztalanabb eseményeket és hallgatagon félreáll a politikai akció színteréről.

Igy történik aztán, hogy az obstrukció rabul ejti a nemzet igen széles rétegeinek hangulatát és — mivel künn az országban a józan hazafiság nem lép erő-

teljesebb akcióba a függetlenségi szeszélyes „nye pozvolim“-ával szemben — a látszat csakugyan az, hogy nincs többé erőnk visszatéríteni a nemzetet a politikai kalandok útjáról.

A király a politikai válság ügyében összesen huszonkét kihallgatást adott, nem számítva azokat a kihallgatásokat, melyeken a kormány tagjait fogadta, a mi szintén jelentékeny számot tesz ki.

Hogy a politikai vezérférfiak mit mondtak és a Felség esetleg minő megjegyzéseket tett a hallottakra, — erről hiteles tudósítások nem kerültek nyilvánosságra. De az illető politikusok ismert nézetei és az audenciáknak az a következménye, hogy a válság teljes egészében fenmaradt: mégis megadják a kulcsot ahhoz, hogy az eredményre nézve általánosságban tájékozva lehessünk. Már magában a kihallgatások nagy száma és a különböző nézet-árnyalatokat képviselő meghívottak névsora bizonyítja, hogy ő Felsége a lehető legrészletesebb információkat szerzett a helyzetéről és a feltevéseiről, hogy ez miképpen volna orvosolható. Abban sincs semmi kétség, hogy ugy a meghívottak, mint különösen a miniszterelnök megadtak minden fevilágosítást azoknak a politikai köröknek a törekvéseiről, hangulatáról is, a melyeknek képviselői nem jelentek meg a király előtt.

Tehát a felől tökéletesen tisztában lehetünk, hogy a Felség minden irányban a legalaposabban tájékozva van. És mivel a krízisben még sem történt változás, sőt az egyre súlyosabb alakul, — tisztában

lehetünk a felől is, hogy az a megoldás, melyet az obstrukció sürget, áthághatatlan akadályokba ütközik. És az, a mit látunk és tapasztalunk, kétségtelenül bizonyítja, hogy csakis áldatlan s a végeredményben mégis meddő harcz sivar perspektívája nyílik meg a nemzet előtt, ha továbbra is azoknak a kezében marad az ország sorsának intézése, kik azt a parlamentben magukhoz ragadták és igazi abszolutisztikus szenvedélyvel gyakorolják.

Lehetetlen, hogy a nemzet rá ne ébredjen annak felismerésére, hogy lejtőre tévedtünk és hogy ez az egész küzdelem most már nem ér föl a mérhetetlen kockázatokkal, károkkal, melyeknek miatta az ország és az állampolgárok összes érdekeit kitesszük. Lehetetlen, hogy felül ne kerekedjék a magyar népben a hazafias aggodalom, a megfontolás, a bölcs mérséklet, melyeknek eddig oly édes-keves szerepet adtunk a nemzeti követelmények körül folyó harczban.

Látva, hogy a kormányzás nehéz feladatára hivatott államférfiak közt még senki sem akadt, a ki a fenforgó viszonyok közt e tekintetben megbízatást vállalna; látva, hogy a nehézségek nem kevesbednek, sőt szaporodnak és a politikai láthatáron egyre sürűbb telhők tornyosulnak, a melyek közül nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy immár a hazai nemzetiségek is akcióba szállnak a magyar kivánságok ellen; — és látva, hogy mindezzel szemben az obstrukció hevületei csak egyre fokozódnak: valóban itt az ideje, hogy komolyan

TÁRCZA.

Dr. Szabó Dénes előadása.

— Tartotta az orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlésének megnyitó közgyűlésén. —

Azt az érdekes előadást, melyet dr. Szabó Dénes egyetemi tanár a vándorgyűlés vasárnapi megnyitói ülésén tartott, az alábbi kivonattal ismertetjük:

Ellenvetésre nem talál, hogy a ki az orvostudományt a gyakorlatban alkalmazza, különösen akkor, a mikor a keze munkáját is igénybe veszi, a mellett, hogy tudós, többé-kevésbé művész is. A műtétel szükségességének és hasznosságának, valamint a műtétel nyereség- és veszteség-számlájának megítélésénél az orvos tudományos készültsége szerepel; a műtétel kivételénél csak kis számban áll oly bizonyos megállapított minta rendelkezésre, hogy azt erre kitanított mesterember is elvégezheti; a legtöbb, különösen nagyobb műtételnél a kéz ügyessége mellett a teremtő erőnek és gyors ítéletnek nem kis mértéke szükséges.

A sebész művészete a jelené, egyéni tudásához, ugy szelleméhez, mint kezéhez van kötve, vele él, vele halad. Hasonlít ebben a színész művészetéhez, kinek művészetében gyönyörködhetik az egész világ, dicsőségének tetőfokán vele nevet, vele sir, vele lelkesedik, vele tombol az

a hallgatóság, a melynek érzelmein uralkodik, de ebből a művészetből és ennek hatásából már a jövő nemzedékre mi sem vihető át.

Nem sokkal maradandóbb a tanári működés hatása sem. A legelkeszebb tanár is az ifjúbán a tudásnak csak az alapját tanhatja le és megmutathatja az utat, a melyen az maga tovább építhet vagy ugy, hogy ezzel a továbbépítéssel a tudomány felépítéséhez is járul, vagy ugy, hogy a tudomány újabb és újabb vívmányait a maga tudásának felépítéséhez felhasználja.

Az ember mulandóságának különben is folyománya, hogy még akkor is, ha a korszaknak egy-egy oszlopos tagja dől ki, mint a tengerbe zuhant sziklánál magasra esapnak fel a pillanatnyi megindulásnak hullámai, majd mind kisebb és kisebb fodrocskák jelzik az eseményt s nemsokára a tenger sima tükre feledtetni a tenger iménti háborgását. A társadalomban nincs légüres tér, az imént megüresedett hely már holnap be van töltve.

Kovács Józsefet, a gyakorló sebészt már feledik. A tanárt hálás emlékezetben tartó tanítványokkal szemben áll azok csoportja, a kik még Kovács József életében meg akarták benne ölni a tanárt. Kovács József, a gyakorló sebész és a tanár emlékezteinek rögzítésére nem igen fejtett ki irodalmi tevékenységet, oly természetesnek találta azt a nagy szellemi munkát, azt a folytonos teremtetést mindennap végzett sok nehéz műtetele folyamán, hogy annak a száz- és száz féle egy-egy esethez alkalmazott műtételi modornak, mint típusnak a

megállapítását is mellőzte. Kovács József nem volt a betüvetés embere; semmi esetre sem tartozott azok közé, a kik ivekre terjedő eziket közölnék akkor is, a mikor a cikk ezime is elegendő volna, mert ez a lényeg, a többi pedig sallang.

Kovács Józsefnek a tanártestületi, egyetemi és orvosrendi kérdésekben kifejtett tevékenységét mi sem jellemzi jobban, mint az, hogy sokan nem voltak vele egy nézeten; a miből minden elfogulatlan ismét megítélheti, hogy Kovács József önálló egyéniség volt.

Nem lehet erősen kidoroborodó egyéniség az, a ki mindenkivel, mindenkoron, minden kérdésben egy nézeten van, mert ehez vagy az kell, hogy semmiről se legyen nézete, vagy pedig sok alkalmazkodás, sok önmegtagadás, számítás és esontéklküli gerincz.

Ha igaz az, hogy tárgyilagosságunk sem lehet ment az egyéni érzéseinktől, akkor tartozodom Kovács József jellemzésétől, egyéniségét és működését majdan elfogulatlanul fogja megítélni a történelem.

Kovács Józsefnek boldogult édesatyám társaságában a vándorgyűlés érdekében kifejtett működése, sajnos, szintén nem egyezett meg sokaknak véleményével; a vándorgyűléseinknek általában szervezeti, az azokat előkészítő központi igazgató-választmány vezetése sok éven át és ezzel a vándorgyűléseink új alapon való fejlődésének biztosítása Kovács József nevéhez fűződik. A magyar orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlése hálás kegyeletét róttá

fontolóra vegyük azt a kérdést, hogy: ezen az uton vajjon *hová jutunk?*

Politikai hírek.

Kolozsvár, szept. 9.

A válság. A M. Nemzet mai száma ezeket írja:

Csigalépésekben, a bonyolult politikai viszonyokkal járó lassúsággal halad előre a válság megoldásának munkája. A korábban megállapított program értelmében a felség ma délután Bécsbe utazik, hogy jelen legyen a megdicsőült Erzsébet királyné halálának évfordulója alkalmából tartandó gyászistentiszteleten. E pillanatban már megállapítható, hogy minden fáradozás dacára a kibontakozást a felségnek ez alkalommal való budapesti tartózkodása sem hozta meg s további lépésekre leendő még szükség, hogy a politika folyása normális medrébe visszatérjen.

A király tegnap délből egy órakor *Khuen-Hédervary* gróf miniszterelnököt fogadta kihallgatáson, a ki egy óránál tovább időzött a felségnél.

A Bud. Tud. jelenti: Értesülésünk szerint az országgyűlési szabadpárt mértékadó személyiségei arra nézve, hogy a párt a nemzeti követelmények tekintetében való állásfoglalás céljából értekezletet tartson, abban egyeztek meg, hogy ily értekezletet csupán a miniszterelnök deszignálása után, ennek jelenlétében és részvételével tartanak, mert pártvezér híján az értekezlet céltalan volna és csak félreértésekre adna alkalmat.

Románok a magyar vez. nyiló szó ellen. Aradról jelentik: Az arad-vidéki román intelligencia tegnap tartott értekezletét elhatározta, hogy a legvégsőig fog küzdeni a magyaroknak az ellen a kívánsága ellen, hogy a hadseregbe bevigyék a magyar vezénylő szót. Továbbá elhatározták, arra fognak törekedni, hogy ebben a tekintetben az országban lakó többi nemzetiségekkel is megegyezésre jussanak. Az aradi Tribuna Poporului, a hazai tulzók lapja, ma közzé is tett egy erős hangú nyilatkozatot „A magyarok tulkapásai” ellen. Tiltakozik az ellen, hogy a hadsereg egységét meg-

bolygassák a magyar vezényleti nyelvvel s kijelenti, hogy a közös hadsereg egysége mellett fog küzdeni, a mi pedig az oláh népet illeti, föl fogja világosítani, hogy utolsó esőpp véreig küzdjön a magyarság legujabb velleitása ellen.

A szabadságolás kérdése.

— A közös hadügyminiszter rendelete. —

Budapest, szept. 7.

A közös hadügyminiszter szeptember 4-ikén rendeletet bocsátott ki, a melyben megállapítja, hogy az idej nagy hadgyakorlatok után a legénységnek mely részét lehet szabadságolni és hogy a rendes katonai szolgálatra 1903 október 1-én kiknek kell bevonulniok. A rendeletnek az a legfontosabb része, a melyben a közös hadügyminiszter a most már harmadik évet szolgáló legénység szabadságolását a szokásos szeptember 30-ika helyett *december 31-ikére halasztotta el*. 1903. október elején be kell vonulni:

1. azoknak az *egyévi önkénteseknek és ujonczoknak*, a kik nem az idén, hanem már régebben soroztak be és a kik a szolgálat teljesítésére 1903 október 1-ig halasztást kaptak, valamint azoknak az *egyévi önkénteseknek és ujonczoknak*, a kiknek az idén hadköteles koruk elérése előtt vagy után az *önkéntes* belépés megengedett, ha a szolgálatra önként jelentkeztek. Az *egyévi önkéntesek október 3-ikán*, a többi *ujonczok október 5-ikén* tartoznak bevonulni. Bevonulhat továbbá minden hadköteles, a ki a sorozásra önként jelentkezik.

2. Be kell vonulni október 5-ikén a *bosnyák-hercegovinai* csapatokba besorozott *ujonczok*nak is.

3. Az *osztrák póttartalékosokat*, a kiket az idén soroztak be, 1903. október 5-ikére nyolcz hetes fegyvergyakorlatra hívják be. A hol azonban e célra nincs elég kaszárnya s a kiképzésre elég tiszt, ott kivételesen 1904. tavaszán kell az *osztrák póttartalékosoknak* bevonulniok.

4. A *morva, sziléziai, galicziai és bukovinai tüzérbrigádokban* és pedig a *hadtest-tüzérezredekben 138—133 s a hadosztály-tüzérezredekben 120—120 póttartalékosnak* kell október elején bevonulnia.

A szabadságolásokról így intézkedik a közös hadügyminiszter:

1. A most szolgáló *egyévi önkéntesek* a záró-vizsgálat után *mind szabadságolják*, kivéve azokat, a kiket a törvény második évi szolgálatra is kötelez.

2. Az utolsó évüket szolgáló katonák közül e hónap végén csak annyit lehet tartósan szabadságolni, a mennyi *ujonez* a szolgálatra október 1-éig jelentkezik.

3. Az 1903. évi december 31-ikéig szolgálatra visszatartott, 1900-ban bevonult legénységnek 1903. október elsején tul terjedő szolgálati ideje *fegyvergyakorlatnak beszámítódik* és pedig az első hat hétig az első, azontul pedig a második és harmadik fegyvergyakorlatnak.

A rendelet megokolásában arra hivatkozik a hadügyminiszter, hogy a harmadik évet kiszolgált legénységnek a további szolgálatra való visszatartása, a mit különben a törvény határozottan megenged, nem új dolog; ez huszonöt év óta többször megtörtént egyes csapat-testeknél. A tartós szabadságolások engedélyezésének sorrendjére nézve a védőtörvény utasítás II. része 8 szakaszának 2. pontja irányadó. E szerint figyelemmel az elért katonai kiképzés fokára és az illetők magaviseletére, eltsorban a harmadik tényleges szolgálati évtolyambeli ama katonák jönnek tekintetbe, a kik annak idején tényleges szolgálatukat az általános állománybevétele nap előtt *önként kezdték meg* s ehhez képest hosszabb tényleges szolgálati idővel bírnak, mint a velük egy sorozási évfolyambeli, azonban csak október elsejével állományba vett társaik.

Továbbá különös figyelembe fognak vétetni mezei gazdaságok *birtokosai* és a *családfőntartók*, ugyszintén *mezőgazdasági és ipari munkások*, a kik szakmájukba vágó iskolákat végeztek. Ez azonban nem zárja ki azt, hogy *különös méltánylást érdemlő más személyi viszonyok* is tekintetbe ne vétessenek. E részben a határozat minden körülmények között a csapatparancsnokokat illeti meg.

A harmadik tényleges szolgálati évfolyambeli legénység visszatartásának *tartama* a rendeletben *még nyitva van hagyva* és kell is, hogy mindaddig nyílt kérdés maradjon, a mig a viszonyok annyira nem tisztázódnak, hogy az *ujonczok* általános állományba vételének napja megállapítható lesz. Minden eshetőségre azonban már most intézkedés történt a részben, hogy az esetre, ha a nevezett legénységet a tényleges szolgálatban október elsején tul visszatartani kellene, az illetőknek e szolgálattételre hat hétig terjedőleg, mint első, azontul terjedőleg

le és ezzel önmagát is megtisztelte, a midőn a történelem ítéletét be nem várva, Kovács Józsefnek a vándorgyűlés körül szerzett érdemeinek megörökítésére a Kovács József-emlékérmet alapította.

Vándorgyűléseinknek állandó központi választmányra érdemen felül tisztelt meg akkor, a midőn megbízott azzal, hogy jelen XXXII. vándorgyűlésünk megnyitó ülésén Kovács József emlékeztetést fölelevenítem.

Az oly orvos, mint Kovács József, a maga nagy tudásával, a maga éles megfigyelő képességével, a maga erős logikájával, a maga művészetbe vetett erős bizalommal, megtudta ítélni azt, mi válik betegnek javára, mit kell és mit szabad tennie. Meggyőződésből fakadó véleményének nyílt fejtegetése megtudta győzni a beteget arról, hogy javát akarja, az megfogadta tanácsát, magát alávetette az ajánlott műtéletnek, mert megbízott nemcsak jó szándékában, de művészetében is. Kovács felelőssége tudatában annál is inkább volt, mert hiszen klinikán, a nagy nyilvánosság ellenőrzése alatt dolgozott.

Az orvosi tudomány haladására talán sehol nem annyira szembetűnő, mint épen műtéti téren. Természetes új műtételek kezdeményezése nélkül ez a haladás nem is képzelhető. Ha talán egyesek egyéni hiúságból új műtétet ajánlanak avagy régieknek a körét új javallatok megállapítása által kiterjeszteni óhajtván, némi-lykor tul is lőnek a célon, az orvosok összesége mindig józan kritikával utját állotta e törekvésnek.

Folyton látjuk az orvosok összeségének figyelmeztetését az egyesek tulkapásai ellen,

figyelmeztetve azokat, hogy sebész művészete nem öncél, hanem a betegek gyógyításának, azok javának előmozdítása kell hogy vezesse. Ha már az orvosok véleménye eltér abban, hogy egy műtétel szükséges-e vagy nem, akkor nem csodálkozhatunk, hogy a közönségnek a bizalma meginog és nem egyszer kérdezi, hogy egy műtétel szükséges volt-e, különösen akkor, a mikor annak eredménye nem elégít ki. De sőt a jogelmélet is foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy tulajdonképen az orvos mi jogon végezi a műtételeit vagy ad mérgeket gyógyszerként, szóval a testnek épségébe avatkozik ténykedéseivel.

Messze vezetve e jogi kérdés fejtegetése, csak egyet, mint alapvetőt, vezérlő eszmét akarok itt felemlíteni, mert véleményem szerint az orvosnak az orvosi rend érdekében kell hozzászólni.

Az orvos felelősségére vonása a törvénykönyvek testi sértés cikkelyeinek alkalmazásával történik; ebből különösen a német jogelmélet felállítja a tételt, hogy minden orvosi beavatkozás testisértés, tehát a büntető törvénykönyv szerint büntetés alá eső cselekmény. Annak okát, hogy e büntetendő cselekményért az orvos nem büntetik, különösen a németek abban látják, hogy: 1. az orvos bírálásának a joga, 2. a szokásnak joga, 3. a nemes erkölcsi cél, a gyógyítás célja, 4. a betegnek a beleegyezése a volenti non fit iniuria alapján szolgáltatja a jogalapot.

Orvosi rendünk méltósága, orvosi ténykedéseink elvi álláspontja megköveteli, hogy orvosi szempontból tiltakozzunk az ellen, hogy az orvosi ténykedést büntetendő cselekménynek minősítse különösen a német jogelmélet, a mely-

nek következményeként járó büntetések kegyesen valami jogalappal elengedni méltóztatnak. Tiltakozom már az ellen is, hogy foghuzást, vizsgálatot vagy műtétet, ha az fájdalommal is jár, bárki *kinzásnak* nevezze, mert hiszen ezeknél a fájdalom sajnos mellékjárulék, a melyet a hol lehet és szükséges, megfelelő eljárással az orvos eltüntetni iparkodik, de sohasem végez el.

Az igaz, hogy ha elhaló lábat vagy daganyatot, a mely az egész testet tönkretetheti, műtéttel eltávolítunk, akkor az a láb vagy az a daganat a testből hiányzik, tehát a test épségét megsértettük, de azért az nem testi sértés. A laikus bíró is megérti azt, hogy akkor, ha egy háznak égő fedelét, hogy a ház megmentessék, a tűzoltók szétrombolják, akkor a tető rombolásáért vagyronrongálás czimén a tűzoltót felelősségre vonni nem lehet. Nem lehet a műtétel végezése testi sértés, tehát büntetendő cselekmény, ha ugyanaz a szakasz az orvost azért is megbünteti, mert elmulasztotta azt a bizonyos szükséges műtétet. A logika oly hiánya volna, hogy valakit megbüntessenek azért, mert egy büntetendő cselekményt el nem követett, hogy azért sem lehet a műtétet vagy orvosi ténykedést általában testi sértésnek minősíteni.

A magyar büntető törvénykönyv a jogelmélet ezen felfogását már szövegezésénél fogva is kizárja, a mennyiben a 301. §. így szól: A ki másnak testét szándékosan, de ölési szándék nélkül bántalmazza, vagy egészségét sérti, a súlyos testi sértés büntetést vagy vétségét avagy a könnyű testi sértés vétségét követi el.

Ha az orvos felelősségére vonatik ténykedéséért, akkor a 291. és 310. szakaszok alapján

pedig mint első és harmadik fegyvergyakorlat számítható be.

*

A mi az önkéntes belépés jogát illeti, a hadügyminiszter megjegyzi, hogy ez a jog teljesen független az országgyűlés ujonez-megajánló jogától. Azok a magyar állampolgárok, a kik az idén kerültek volna sorozásra, a katonai szolgálatra önként jelentkezhetnek, mert nekik az önkéntes belépést csak a *fősorozás alatt* tiltja a törvény; az idén pedig Magyarországon még nem volt fősorozás, mert még a *fősorozás előtt* vagyunk.

Az önként belépő ifjunak a politikai hatóságtól (főszolgabírótól vagy polgármestertől) belépési igazolványt s a szüleinek vagy gyámjának beleegyezését igazoló iratot kell csak bemutatnia. A belépési igazolványt a hatóság nem tagadhatja meg attól, a ki magyar vagy osztrák állampolgár, legalább 17 éves és politikai jogainak birtokában van.

A jelentkezés történhetik akár a tartózkodás helyének hadkiegészítő kerületi parancsnokságánál, akár közvetlenül annál a csapattestnél is, a melyhez az illető beosztott. E beosztás felől az illetékes hadkiegészítő kerületi parancsnokságnál szerezhető fölvilágosítás.

A rendelet megokolása szerint ennek az intézkedésnek az a célja, hogy a tényleges szolgálat megkezdésére módot adjon egyfelől azoknak a hadköteleseknek, a kik tényleges szolgálatuknak október első napjaiban való megkezdésére készülve, a polgári életben elfoglalt állásukat vagy munkahelyüket elhagyták, esetleg a külföldről hosszú utat tettek hazájukba é most az általános állományba vétetnek, Magyarországon pedig még a sorozásnak is egyelőre elmaradása mellett nehezen találhatnának elég gyorsan és bizonytalan időre új alkalmazást, esetleg kereset nélkül maradhatnának. Ugyanez a cél vezeti a hadügyminisztert amaz egy évi önkéntesek dolgában is, a kiknek érdekükben áll, hogy tényleges szolgálatukat ez idén megkezdjék.

*

A tényleges szolgálatnak október elsejével leendő megkezdésére továbbá bevonatnak és pedig imperative azok a *korábbi* sorozási évfolyamokból származó egyévi önkéntesek és egyévi ujonezok, a kiknek a tényleges szolgálatuk elhalasztását 1903 október elsejéig megengedték. Ezek a hadkötelesek már az előző évek ujonezjutalékára be vannak számítva, ennél fogva behívásuknak törvényes akadály nem áll útjában.

A hadügyi kormány, mondja a rendelet megokolása, ezek szerint a mennyire csak módjára

a bíróság elbírálja, vajjon az orvos hivatásában vagy foglalkozásában való járatlanságból, hanyagságból, vagy azok szabályainak megszegéséből származott-e a baj. Ennek megítélésénél a bíróság szakvéleményt nem nélkülözhet.

Egy nagyelméjű jogász, Szilágyi Dezső Kovács Józseffel együtt szervezte elsőnek erre a célra azt a külön szakértő bizottságot, a mely „Igazságügyi Orvosi Tanács” néven az igazságszolgáltatásnak rendelkezésére áll. Kovács Józsefnek és mai orvosi rendünk egy másik kimagasló ékességének, Korányi Frigyesnek böles vezetése alatt ez a tanács megnyerte a bizalmát az igazságszolgáltatásnak és ezzel nekünk orvosoknak és a vádat képviselő betegeknek vagy hozzátartozóiknak kell hogy megadja a megnyugvást, hogy az ügy pártatlanul, legjobb tudással kerül elbírálás alá.

A midőn Kovács József érdemeit egy jó barát, iskolatárs és egy bálás tanítvány szívők melegéből fakadó buzgalommal és nagy tudásukból eredő eles kritikával ismertették, akkor különösen érzem egyéni gyengeségemet vállalkozásom nagyságához, hogy Kovács József emlékezetét felelevenítem.

Meg vagyok azonban győződve, hogy a vándorgyűlés tagjai tudják ki volt Kovács József, érdemeit ismerik és ezért szavaimnak a gyöngesége dacára, a lelkekben támadó viszhang hatványozva szólaltatja meg Kovács József érdemeinek emlékeztetét.

ban volt, megtett mindent arra nézve, hogy lehetőleg enyhítse a ridegségét annak az intézkedésnek, a melyet a harmadik tényleges szolgálati évtolyambeli legénységnek az *eddigiqyakorlattal szemben* általánosított visszatartásában a viszonyok ez évben rákényszerítettek. Ugyanis egyrészt alkalmat nyújtott arra, hogy a visszatartandók száma némileg csökkenjen; másrészt pedig az intézkedés által érintett egyének részére hadkötelezettségük további teljesítésében könnyítéseket állapított meg. Különösen az, hogy a tényleges szolgálatban való hosszabb megmaradás esetén két fegyvergyakorlatot elengednek, bizonyára nem kicsinylendő haszon. Az illetőket ez esetben ténylegesszolgálatuk egészideje alatt csupán csak egyszer ragadják ki rövid időre polgári élethivatásukból, a mennyiben köz tudomás szerint a 11. és 12. szolgálati évben fegyvergyakorlatra való behívás csak egészen kivételesen történik.

*

A harmadéveseknek visszatartásával kapcsolatos emez intézkedéseken kívül a hadügyminiszteri rendelet még magyar honosokat nem érdeklő ama rendelkezést is tartalmazza, hogy a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országokban honossággal bíró s az 1903. évben a póttartalék javára besorozott, vagy ez ujonezjutalékok ez évi számbavétele alapján fölösszámuk gyanánt a póttartalékba jutott egyének október elsejével állományba veendő és azokkal a póttartalékosokkal együtt, a kiknek katonai kiképzésük céljából 1903. évig terjedő haladékat adott, október 5-ére, nyolcz heti katonai kiképzésre behívandók, a mennyiben az elhelyezési viszonyok és kiképzési tekeintetek nem tennék szükségessé, hogy e póttartalékosok egy részét kivételesen, csupán jövő tavasszal vegyék kiképzés alá.

*

Minthogy az idei ujonezjutalék megajánlásáról szóló 1903. évi február 26-iki osztrák törvény 2-ik szakasza csupán a hadsereghez jutó ujonezok állományba vételét, illetőleg állapít meg fontartást, a megokolás szerint nincs törvényes akadály a részben, hogy a *póttartalékosokat*, mint minden évben, ezuttal is október elejére hívják be kiképzés végett. E kiképzésnek ugyanis előbb vagy utóbb minden körülmények között meg kell történnie és a póttartalékosok legnagyobb részére az e célból késő őszi történő behívás bizonyára kevésbé hat zavarólag, mintha tavasszal történne.

Szerb tiszték összeesküvése.

Belgrád, szept. 8.

A memorandisták ügye az országban hovatovább mind nagyobb izgatottságot okoz, mivel a kibontakozást mindeztideig nem találták meg. A kormány vasárnap több óra hosszat tanácskozott a király elnöklése mellett, de megoldást nem talált. A lakosság inkább a tiszték pártján van, míg a kormány a királygyilkosságra összeesküvők mellett foglal állást.

A letartóztatott tisztakat a nisi fogházba internálták, a hol szigorúan őrzik őket. Senki sem érintkezhetik velük. A vizsgálat széles merdében folyik és az eddigi eredményt nagy titokban tartják. A tiszték nem tagadják tettüket, sőt jogosnak nyilvánítják azt, tudván, hogy a tisztikarban támogatásra találnak.

Az összeesküvést, mint most egész határozottan jelentik, úgy fedezték fel, hogy Zsivotics hadnagy, midőn aláírás végett eléje tették a listát, előbb megkérdezte Jankovics divizionárius fellebbvalóját, hogy vajon aláírjon-e? Jankovics rögtön jelentést tett a kormánynál, a mely aztán megindította az eljárást.

Jankovics valószínűleg nyugdíjazva lesz. Azzal okolják, hogy nem vigyázott eléggé a tisztikarra és a háta mögött lázadást tűrt meg.

A tiszték azt hangsúlyozzák, hogy ők nem törtek a király ellen. Az elfogottak, ha előbb nem is boesáttatnának szabadon, a trónörökös születésnapjukra bizonynyal elhagyják börtönüket.

Az összeesküvőket legjobban a *Mali Journal* itéli el: közönséges bazarulóknak dekla-

rálja őket, míg a *Dnevni List* exponálja magát érdekükben és a kormányt okozza a bonyodalomért.

Zimony, szept. 8.

A Neue Freie Pressenek jelentik, hogy ma a nisi hadosztály parancsnokának, Jankovics Bozsidár tábornoknak nyugdíjazását várták. Egerszermind azt is várták, hogy a kormány kijelentéseket fog tenni az összeesküvő tiszték ellen megindított vizsgálat eredményéről. Hir szerint azok a miniszterek, kik annak idején résztvettek a királyi család megvilkolásában, nagyon ellenséges érzülettel viseltetnek az összeesküvő tiszték ellen s úgy akarják feltüntetni akeziójukat, mint a mely *Péter király ellen irányul*. Masin ezredes közmunka miniszter, ki tényleges részese volt a királygyilkosságnak, ma hosszabb szabadságra utazott. Ugyanezt fogja tenni Genesis is.

Tegnap különben Nisben újabb letartóztatások történtek. Letartóztatták Ljukiesies főhadnagyot is, Jankovics tábornok unokaöccsét. A nyomozás most főleg a memorandum tervezői ellen folyik.

Interparlamentáris konferencia.

— Saját tudósítónktól. —

Bécs, szept. 8.

Tegnap délelőtt nyílt meg az osztrák képviselőház üléstermében a 11-ik interparlamentáris konferencia.

A tegnapi alakuló-gyűlés *Plener* doktort, a közös számszék elnökét választotta elnökévé, majd a kitűzött program szerint letárgyalták a kérdéseket.

Ezek között különös jelentősége van *Körber* dr. osztrák miniszterelnök beszédjének, a ki igen gyölemre méltó eszméket fejtegetett, s viharos tetszésben részesült. Beszéde végén ezeket mondta:

Ez a monarchia mindig a béke országa volt. Soha sem huzta ki kardját, ha csak nem kényszerítették a háborúra és soha sem kezdett háborút, hogy országot szerezzen. Valamennyi népe mindig szerette a békét s oly fejedelem uralkodik rajtuk, a kinek dicsőségét, mint a béke védőjét mindenütt hirdetik, a kinek böles tanácsát szívesen fogadják. Ne ítéljük meg ezt a monarchiát házi perpatvarai szerint, a melyek csak belső alkotását illetik, de külső hatalmát nem képesek lerontani. (Tetszés.) Itélik meg inkább békeszeretete szerint, s akkor első helyre fogják tenni a béke barátai között. (Tetszés.) Emeljék föl tekintetüket legkegyelmesebb urunkra s látni fogják a feje fölött a béke koronájának ragyogását s a béke fejedelmének fogják nevezni. (Viharos éljenzés.)

*

A mai ülés elején az elnök a gyűlés élénk tetszése közt közli ő Felségének a hódoló táviratra érkezett köszönő táviratát, továbbá a francia unio-csoport táviratát, a melyben a kongresszus iránt legszívesebb rokonszenvűket fejezik ki avval az óhajjal, hogy kongresszus határozataiban az összes parlamentek találják meg az eddig hiányzott elveket békétörékvéseik számára.

Ezután áttértek a napirendre és első sorban megkezdtek a vitát a tegnap előterjesztett előadói jelentésekről. *Schönborn* Frigyes gróf pártolja a Pirquet által az osztrák csoport nevében benyújtott határozati javaslatot, mely a választott bíróságokra vonatkozik és kijelenti, hogy a háborút bizonyára nem fogjuk teljesen eltörölni, legyen mindenkinek jó kardja a védelemre; de mielőtt kihuzná, kérdezze meg lelkiismeretét, vajjon a harez csakugyan elkerülhetetlenül szükséges-e és vajjon nincs-e más becsületes eszköz.

Arturo de Marcoartu (Spanyolország) kijelenti, hogy Amerikában néhány évvel ezelőtt két békétársaság a köztársaság elnökéhez azt a kérést intézte, hogy hívja meg az összes államok parlamentjeit, hogy gyűljenek egybe világparlamentté. Az elnök hajlandóságot mutatott e

terv iránt és így Amerikáé az érdem, hogy a világparlamentet kezdeményezte. A szónok maga már 14 évvel ezelőtt felvetette a választott bíróság eszméjét. Ez az eszme elhatolt Amerikába és onnét tér ismét vissza hozzánk. A szónok végül hangsúlyozza, hogy a választott bíróságnak feltétlenül kötelezőnek kell lenni.

Herold francziául kezdi beszédét és azt mondja, hogy első sorban, mint a cseh nép képviselője, kívánja a konferenciának kifejezni legjobb kívánatait munkáinak sikeréhez. Ezután cseh nyelven üdvözlö a konferenciát a cseh nép nevében, mely csak azt kívánja, hogy az erőszak helyébe a jog lépjen. Francziául folytatva a szónok utal a cseh nép történetére és azt mondja, hogy a cseh nép csak a legutóbbi évszázadban gyűjthetett ismét erőt a béke áldásai által, ezért csak természetes, hogy mindenekelőtt a kis népeknek kell óhajtaniok, hogy a jog döntsön, nem pedig az erőszak és hogy a nemzeti kérdést a jog alapján és nem a karddal szabályozzák.

Beszédét németül folytatva, azt mondja a szónok: Az interparlamentáris konferencia feladata tehát, hogy a békepropagandát egyik naptól a másikhoz, egyik államtól a másikhoz vigye és terjessze. A béke, a hogy most fennáll, semmiféle garanciát nem nyújt a jövőre nézve, mert csak a tényleges, nem pedig a jogi állapotot tünteti fel. Ha a választott bírósági intézményekre, valamint a békére irányuló valódi törekvéseknek igaz alapot akarunk adni, szükséges, hogy tovább fejlesszük a jogot nemzetközi téren. A hágai választott bíróság ítélhet ugyan, de jogot nem alkothat. A szónok utal a Balkán viszonyaira, a hol véres mészárlások történtek, a hol nem állnak szemben harczoló államok, hanem a viszály csak a nép természetes joga és a brutális erőszak között áll fenn. Az egyes nemzetek és népek helyzetére vonatkozó jogtudatnak általánossá kell válni. Ennek a jogtudatnak az összes civilizált népek közkinésévé kell válni és ez fogja elhárítani azokat a nehézségeket, a melyek véres háborukra és harcokra adnak okot és az összes népek közt terjeszteni fogja minden téren a kulturtevékenységet, a civilizációt és az emberiséget. Ebben van az interparlamentáris konferenciák magas célja. (Élénk tetszés.)

Rotkovszki azt tartja, hogy az osztrák csoport javaslata, hogy az államok kötelesek legyenek egymás között általános választott bírósági szerződéseket kötni, a mennyiben az európai államokra vonatkozik, bizonyára csak meg lehetős távoli jövőben jöhet figyelembe. Jóformán egy állam sincs Európában, a melynek ne lenne a szomszédjától valamely darab föld tekintetében követelni valója, akár azért, hogy ez a föld valamikor az övé volt, akár pedig azért, mert az övéhez hasonló nemzetiség lakja. Ma jóformán az összes nemzeteknek az az irányzata, hogy politikai egységgé alakuljanak és ez által önálló államokká. Ennek következtében a területi határok, a melyek egy nemzet részeit egymástól elválasztják, oly konfliktusok veszedelmének forrásai, a melyek háborura vezetnek.

Ennélfogva lehetetlen, hogy a nemzeti kérdéseket az interparlamentáris konferenciák napirendje által szabályozzák. De a míg véglegesen szabályozva nincsenek, nem lehet komolyan remélni, hogy az államok kötelezzék magukat esetleges viszályaikat választott bíróságok ítélletének alávetni. Míg tehát az a követelés, mely általános választott bíróságokra vonatkozik, az európai államok közt semmiképen nyomban és egykönnyen meg nem valósítható, addig az osztrák csoport indítványában foglalt első követelés, hogy mindazokba a szerződésekre, a melyek erre alkalmasak, választott bírósági záradékokat vegyenek fel, nemcsak hogy igen jól megvalósíthatók, hanem nagy horderejű is a béke fentartására.

Ily választott bírósági záradéknak a szerződésbe való felvétele azonban egyáltalában nem menti fel az államokat attól a kötelezettségtől, hogy más eszközöket is alkalmazzanak, a melyek a béke fentartására szolgálhatnak, a jó szolgálatokat és a közbenjárást. (Élénk tetszés.)

A vándorgyűlés.

— Az orvosok és természetvizsgálók Kolozsvárt. —

Kolozsvár, szept. 9.

Szakosztályi ülések.

A szakcsoporthoz hétfőn délelőtt történt megnyitása után a megalakult szakosztályok folytatták működésüket délután az egyes dolgozatok előadásával.

Belgyógyászati szakosztály.

Az ülést hétfőn délután dr. Lőte József egyet. tanár nyitotta meg.

Dr. Donáth Gyula egyet. magántanár, a budapesti Szent-István-kórház idegosztály vezető-orvosa előadást tartott a „Quinke-féle lumbalfunkció diagnosztikai és gyógyító értékéről”. Előadó különösen a gyakorló orvos figyelmét hívja fel ezen fontos, könnyen kivihető és az asepsis feltételei mellett egészen veszélytelen műtetre, melyet ő 87 beteg 98-szor vitt véghez, tehát némely betegnek két-háromszor is. Előadó az operáció után soha hőemelkedést vagy bármely kellemetlen eseményt nem észlelt. Ezen beavatkozásnál, mint ismeretes, az ágyékesigolyák közt történő beszúrás által a lágy gerincvezető burkok közti ürré nyitattik meg, mire a rendes viszonyok közt viztízta agygerincvelőfolyadék kiömlik. Mi ez által képesek vagyunk az agygerincvelőfolyadék kórosan fokozott nyomását csökkenteni és ebben felhalmozott lobos termékeket, mint genyert, mérges anyagokat kiboasztani. Előadó a lumbalfunkciót az agygerincvelő-burkok különféle lobjainál kívánja alkalmazni, melyeknél kiváló fájdalomcsillapító hatásuk bevált. A legkedvezőbb gyógyulási eredmények az úgynevezett heveny, skrósus czerebro-spinal meningitisnél érhetők el, legkevésbé a gümőkóros agyhártyalobnál, ámbar ezen többnyire halálos betegségnél már csillapító hatásánál fogva sem kellene ezt az operációt elhanyagolni. Igen kedvező hatásokat észlelt továbbá előadó a tabeses betegek az úgynevezett gastrikus kríziseinél, az eskórosok státus epileptikusában, mely utóbbinál szerző még azelőtt egy mérges anyag csereterméknek, a cholinak felhalmozódását és ennek görcsokozó hatását kimutatta. Kedvező hatásnak találta ezen műtétet a chorea huntigtonii görcsös ferdé nyak és venusos agyvérzés okozta főtájásoknál is.

Diagnostikai szempontból is fontos a lumbalfunkció a bakteriumok kimutatása és a sejt-lelet (cytodiagnostika) által. Mert a heveny és genyes agyhártyagyulladásoknál tulnyomóan többnyire leucocyták (fehér vörsejtek) az üdült vagy kevésbé heves folyamatoknál, különösen gümőkóros agyhártyalobnál tulnyomóan lymphocyták (kis egy magán fehér vörsejtek) találhatók. Tabes és terjedő hűdéses elmezavaroknál is a lymphocyták felszaporodtak, mi funkczionalis idegbántalmakkal szemben, mint neurasthenia stb. megkülönböztetésül szolgálhat.

Előadásokat tartottak még ugyanakkor Onodi Adolf, dr. Kéty László, Sarbó Árpád, Grósz Gyula, Donogány Zakariás, Szigeti Henrik, Biringer Ferenc.

A ma délelőtt folytatott ülésen Tauszk Ferenc, Szekeres József, Buday Kálmán, Vas Bernát, Neubauer Adolf, Epstein László, Salgó Jakab, Fischer Jakab, Glück Gyula, Genersich Gusztáv (a fertőző bántalmak lappangási időszakáról) tartottak előadásokat.

Sebészeti szakosztály.

Az ülést hétfőn délután dr. Brandt József egy. tan., minisz. tanácsos nyitotta meg.

Előadásokat Alexander Béla, Dallinger Gyula dr., Bakó Sándor, Zimmermann Károly, Mohr Mihály, Hoór Károly dr., Fehér Gyula, Szenes Zsigmond tartottak.

A ma délelőtt folytatott ülésen előadásokat tartottak Temesváry Rezső, Horváth Mihály, ifj. Genersich Antal, Góth Lajos, Illyés Géza, Csiki Mihály és Kugel Ede, Marschalkó Tamás és Demeter György (Finsen és Röntgen kezeléssel elért eredmények), Veszprémi Dezső, ifj. Klug Nándor.

Közegészségügyi szakosztály.

Az ülést tegnapelőtt d. u. Schermann Adolf Budapest t. főorvosa nyitotta meg.

Előadást tartottak: Filep Gyula dr. a Szt. László-szappan fertőtlenítő hatásáról. Grósz Emil dr. előadásában a trachoma elleni védekezés fejlesztéséről szólt. Az így keletkezett érdekes vitában részt vettek Hoor, Czirer és Chyzer dr.-ok. Kozma Árpád dr. „Budapest székesfőváros közegészségügye 1898—1902” címmel adott elő. Jancsó Miklós dr. előadásában „A malaria eudemia évszaki ingadozásainak okairól” értekezett s grapius táblákban mutatta be vizsgálatainak eredményeit.

A ma délelőtt folytatott ülésen Szigeti Henrik, Lőte József, Chyzer Béla, Kenyeres Balázs, Hajós Béla, Pécsi Dani, Rigler Gusztáv és Filep Gyula, Tihanyi Mór adtak elő.

Természettudományi szakosztály.

Az ülést hétfőn délután dr. Lengyel Béla m. tanácsos, egyetemi tanár nyitotta meg.

Előadtak: Méhelyi Lajos, Istvánffy Gyula, Csiki Ernő, Györfi István, Lakics Ferenc.

A ma délelőtt folytatott ülésen dr. Apáthy István bemutatta Richter Aladár egy munkáját. Előadást tartottak: dr. Fabinyi Rudolf, Halaváts Gyula, dr. Horvát Géza, dr. Deér Endre, Orient Gyula, Szentpétery Zsigmond, Seemayer Vilibáld, Szilády Zoltán, dr. Tauffer Vidor, dr. Borbás Vincze.

Társadalmi szakosztály.

Az ülést tegnapelőtt délután br. Feilitzsch Árpád orsz.-gyűl. képviselő, elnök nyitotta meg.

Dr. Genersich Gusztáv előadást tartott „A böleső befolyása a gyermekek koponyájának alakjára” címmel.

Kolozsvár vidékén lakó parasztoknál igen nagy számban fordulnak elő gyerekeknek elferdült koponyák. Az elferdülés a fej hátsó részének ellapulásában áll. A magyar és oláh lakosságunk közt a fejbepululás egyaránt előfordul.

A rachitis mindenestre befolyást gyakorol. Sajátságos azonban, hogy a belapulás városi lakosságnál ritkábban fordul elő, holott a rachitis a városban feltétlenül gyakoribb. A hydrocephalusban szenvedő gyermek legjobban bizonyítja, hogy a hosszú fekvés határozott befolyással bír a belapulásra. Ha tehát a hosszú fekvés ilyen fontos tényező a belapulás előidézésére, akkor a gyermek nevelésének, tartásának módja is lehet befolyása azáltal, hogy a gyermekeket sokáig időn tul fektetik. Városi lakosságunknál ez nem történik tulságosan, mert sok a proletár, ki a gyermekeket cipeli. A falusi lakosság azonban segítség hiányában nemcsak sokáig hagyja gyermekét a bölesőben, hanem már oly tulságba viszi, hogy ki sem veszi onnét, a bölesőben szoptatja, a bölesőben viszi a mezőre, a bölesőben hozza a városba, a gyermek 8—10 hónapig, sőt 1—1 és fél évig folyton és egész napon át a bölesőben fekszik, sőt ha már lábra kapott is, napközben, nehogy lábaltlankodjék, a bölesőbe fektetik és lekötik.

A böleső maga oly kemény, hogy nem sokban különbözik a vadnépeknél használt kibéltet deszkától, melyre a gyermekeket kötik. A lekötés is hasonlóan ezélszerűségi szempontból történik, mint a vadaknál.

A fejet magát népeink nem bántják, legfeljebb annyit történik, hogy a fiuknak egy sípkát nyomnak a fejébe, mely sokszor igen szűk.

Előadást tartottak még Ranschburg Pál, Büben László dr.

A ma délelőtt folytatott ülésen dr. Löbl Vilmos, a bpesti mentők ellenőrző orvosa: „A budapesti mentő-egyesületnek mérgezések eseteiben teljesített 15 évi működése, tekintettel a mérgezések egyéb körülményeire és a segítségadás módjaira” címmel tartott érdekes előadást.

2567 mérgezési esetről számol, színes grafikus ábrázolásokkal szemléltetve. A statisztikai számok közül a következőket emeljük ki: legtöbb mérgezés Budapesten 1900-ban volt: 419, legkevesebb 1890-ben: 196.

Orvosi segítségadásra szoruló alkohol-részegség 1200 volt, az alkohol-mérgezések száma 4 év óta fogy, de annál jobban növekedik a maró-lug áldozatainak száma. 1902-ben 150 volt,

összesen 764. A phosphorgyújtó-mérgezés száma egyre csökken. 15 év alatt 206 volt. Viszonylag nagy a szénegőz és gomba-mérgezettség száma. Véletlen és ipari mérgezés 454 volt. A legtöbb mérgezett 20—30 év közötti. A legfiatalabb fél éves, a legöregebb 80. A mérgezettség egyharmada cseléd, vagy személyes szolgálatot tevő volt (529), sok a munkás 315, de aránylag legtöbb a kéjő 77. Orvos 5 volt, hírlapíró 3.

Majd az egyes mérgezemeket tárgyalja, tekintettel a mérgezések profilaxisára és az orvosi kezelés modern irányelvére és kivitelére.

Különböző előadásokat tartottak továbbá: dr. Pattantyus Ábrahám, dr. Varság Zoltán, dr. Szana Sándor, Békésy Géza, Blum Ödön.

Kirándulások.

A tegnapi ünnepnapon szüneteltek a szakülések és a vándorgyűlés tagjai arra használták ezt a szabad napot, hogy Kolozsvár közvetlen szomszédságának természeti szépségeit és érdekesebb látnivalóit egy egy kirándulás keretében megismerjék.

Dr. Török Imre városi tb. főorvos, a turisztika fāradhatlan művelője, szervezte az egy napos kirándulásokat, melyeknek programja már előre közzé volt téve.

A vándorgyűlés tagjai közül legtöbben jelentkeztek a *tordai kirándulásra*, de számosan mentek a *marosújvári*, a *kolozsi* és *magurai* kirándulásra.

Tordára összesen 60 kiránduló indult el Radnóti Dezső E. K. E. főtitkár és Merza Gyula főpénztáros vezetése alatt. Reggeli 1/5 órakor 15 koesi szállította a társaságot, 2 társzeker --- minden szükségessel megrakva --- kísérte a menetet. 11 órakor érkezett a társaság a tordai hasadék bejárata előtt levő árnyas helyhez, hol nemsokára --- mivel a társzerek kevésbé késnek --- jóféle étel- és itallal kárpótolták magukat a kiállott fáradalmakért. Majd Tordára mentek; ebéd után megtekintették a sóbányát és fürdőt s este felé haza indult a társaság.

A tagok egy része kb. 25-en, köztük *Chayzer* min. tanácsos és neje, *Schmausz* főispán, *Lengyel* Béla egyet. tanár, *Viola* fővárosi tanácsos, *Agai* Adolf és neje vasuton mentek Tordára, hol *Betegh* alispán s a város képviselői fogadták a kirándulókat. Majd a tordai hasadékhoz kocsiztak, hol frissen sült, pompás ízű, tordai pesenyével, sajt-, sör- és borral kínálták a vendégeket. A villásreggeli után a hasadékot tekintették meg --- az ördögvár és visszamenve. Ezután kocsikon visszamentek Tordára; 2 órakor megébredtek a városi szállóban, délután pedig megtekintették a sóbányát és fürdőt. Este aztán a társaság vasuton ment vissza Kolozsvárra.

A második irány, melybe a kirándulók indultak, *Maros-Ujvár* volt, hová *Kovács* Géza E. K. E. titkár kalauzálása mellett 15 résztvevő indult a 6 ó. 11 perces vonattal. A kirándulás legérdekesebb programpontját a fürdő s különösen a sóbánya megtekintése képezte. Utóbbit a bányagazgatóság a vándorgyűlés tagjai iránt tanusított figyelemből az ünnepi munkaszünet daczára fényesen kivilágíttatta. Ebéd után a Teleki-kastélyt tekintették meg a kirándulók. Este vasora volt a fürdőben. 10 ó. 50 perckor érkeztek vissza Kolozsvárra a kirándulók.

A harmadik kirándulás iránya *Kolozs* volt, hova *Pigler* Gyula E. K. E. tag vezette a 12 tagból álló kiránduló csapatot. Érkezés után villásreggeli volt a fürdői étteremben, melyet a fürdőberendezés megtekintése követett. Délben társas ebédet adott a város területén időző vendégei tiszteletére. Déután a gyergyói aknát tekintették meg. A kirándulók este érkeztek vissza Kolozsvárra.

Magurára a vándorgyűlés tagjai közül kb. 20-an indultak el kora reggel dr. *Farkas* Géza m. t. főorvos vezetése mellett, hol a földművelési miniszterium által létesített villatelepet tekintették meg.

Holnap 10-én este újabb kirándulásra indulnak a tagok. Ez a kirándulás a Székelyföldre vezet és 10 napig fog tartani.

Előzetes értekeztet.

A vándorgyűlés vezetősége hétfőn este előzetes értekezleten beszélt meg a legközelebbi

vándorgyűlés helyének megállapítását. Két meghívás érkezett a vezetőséghez, egyik Keszthelyről, a másik Szegedről. Mint értesülünk a jövő vándorgyűlés, mely 1905-ben lesz, helyül Szegedet fogják a holnap délután tartandó községnak javasolni s a vándorgyűlés elnökévé *Kállay* szegedi főispánt választják meg.

H I R E K.

Tájékoztató.

— Kolozsvári látnivalók. —

Erdélyi orsz. muzeum érem- és régiség-tára. (Egyetemi épület, színház-utcai bejáratnál jobbra). Az orvosok és természetvizsgálók részére díjtalanul nyitva 5—10-ig, d. e. 9—12-ig és d. u. 3—5-ig. Katalógus 40 fillér. Ugyancsak itt tekinthetők meg a gyógyszerészeti muzeum alapját képező anyagok is.

Egyetemi könyvtár. (az Erdélyi Muzeum-Egylet könyvtárával egyesítve). Egyetem-épület (színház-utcai bejárat). Nyitva d. e. 9—1-ig, d. u. 5—7-ig.

Növénytar. (Egyetem-épület, a színház-utcai lépcsőháztól balra). Nyitva ünnep- és vasárnapokon d. e. 10—12-ig.

Ásványtar. (Egyetem-épület az egyetem-utca; bejáratnál). Megtekinthető d. e. 9—12-ig, d. u. 3—6-ig.

Állattár (a Muzeum-kertben). Megtekinthető d. e. 10—1-ig.

(Az egyes egyetemi intézetekről és a megtekinthetőségéről részletes felvilágosítást ad a hivatalos tájékoztató.)

E. K. E. néprajzi muzeuma (Mátyás király születési házában). Nyitva vasárnap és hétfőn egész nap. Kedvezményes beléptíj 50 fillér. (Osfoglalkozási tárgyak, erdélyi házi ipari cikkek, szöttek és varottasok, háztartási cikkek, néprajzi unicumok, balneológiai tárgyak.)

Erdélyrészi szépművészeti Társaság kiállítása a sétatéri műcsarnokban. Nyitva egész nap d. u. 6 óráig. Belépő díj 60 fillér.

Erdélyi Gazdasági Egylet állat- és gépkiállítása (a sétatérén). Belépő díj 60 fillér.

Nyári színház a sétatér elején. Előadás kezdete esti 7 órakor.

Világ-Panoráma (szentgyház utca) 40 fillér.

Ferencz József technológiai iparmuzeum (Malom-utca). Megtekinthető ünnep- és vasárnapokon d. e. 8—12-ig.

48—49. történelmi ereklye-muzeum (Tornavivó épületben, Széchenyi-tér). Megtekinthető 9—12-ig. Kínéző *Radnóti* *Kalauz* *Kaplan* az E. K. E. kiadásában minden könyvkereskedés útján. Ára kötvé 1 kor; fűzve 40 fillér.

— **Az udvar köréből.** A király tegnap reggel megjelent a Szent-István-kápolna oratoriumában s végighallgatta a csöndes misét, melyet *Kanter* Károly apát, udvari plébános mondott. A király ezután dolgozótermébe vonulva államügyek elintézésével foglalkozott s kevéssel 10 óra előtt hosszabb ideig tartó kihallgatáson fogadta *Goluchovszki* Agenor gróf közös külügyminisztert. A Felsőház ma, szerdán délután 3 óra 30 perckor külön udvari vonaton Bécsbe utazott, hogy a királyné halálának évfordulója alkalmából tartandó gyászistentiszteleten résztvegyen és nemsokára ismét visszatér Budapetsre.

— **Erzsébet királyné emlékezete.** Öt esztendő óta a nemzet nagy gyásznapi sorában foglal helyet szeptember tizedike. Egy tébolyult agytól vezetett gonosz merénylő kéz ezen a szomorú napon oltotta ki nemzetünk Nagyszonyának, *Erzsébet* királynénak áldásos életét. A szeretett dícső királyné átköltözött tőlünk az örökkévalóság honába, de emléke itt él most is szívünkben és elvesztésén való fájdalomunk sajgóban ujul ki ezen a szeptemberi bús évfordulón. Holnap lesz a megemlékezésnek ez a gyásznapija és agyászünnepe Kolozsvár közönsége is bensőséges kegyelettel üli meg. A főtéri róm. kath. templomban délelőtt 10 órakor *ünnepélyes istentisztelet* lesz, melyre a polgári és katonai hatóságok, testületek, intézetek hivatalosak. A gyászmisét *Biró* Béla apátplébános fogja mondani.

— **Kisasszony napja.** Kisasszony napja alkalmából tegnap Kolozsvár összes róm. katolikus templomaiban ünnepélyes isteni tiszteletet tartottak. Reggel 9 órakor a főplébánia

templomban a belvárosi leányiskola jelen tanévének megnyitása alkalmából *Veni sanctea*-val kapcsolatos ünnepélyes isteni tisztelet tartatott, melyen az iskola összes növendékei testületileg vettek részt. Délelőtt 10 órakor a kegyesrendiek templomában volt nagymise és szentbeszéd. Déli tizenkettőfél órakor a minoriták templomában tartottak ünnepi isteni tiszteletet, melynek folyamán *Sándor* Erzsik. a. *Farkas* Ödönnek egy igen poétikus és hangulatteljes *Ave Mária*-ját énekelte orgona-, hegedű- és cello-kísérettel, általános hatással. A szép mű és kitűnő előadása mély hatást gyakoroltak a nagy számú ajtatoskodó közönségre.

— **A vándorgyűlés bezárása.** A magyar orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlése holnap, csütörtökön, d. u. 4 órakor tartja az egyetem Aulájában záró közlését. Ezen az ülésen fog *Biró* Lajos sok évi afrikai tapasztalataiból vett előadást tartani, melynek címe: „*Humanizmus az emberevőknel*”. Az ülésen nem tagok is megjelenhetnek, s az érdeklődő nagyközönséget ez uton is meghívja a bizottság.

— **Városi ügyek.** A közmunka-bizottság holnap délután ülést tart *Szavcsina* Géza polgármester elnöke alatt. A *Deák Ferencz emlék-ünnepélyt* rendező bizottság e hét végén fogja első ülését megtartani, melyen az ünnepély programját állapítják meg. A *szakbizottságok* a jövő hét első napjaiban együttes ülést tartanak.

— **A gazdasági kiállítás bezárása.** A Erdélyi Gazdasági Egylet állat- és gépkiállítását tegnap este 6 órakor zárták be. A minden tekintetben jól sikerült kiállítást tegnap egész napon át nagy tömegekben kereste fel a közönség és érdeklél szemlélte különösen a gép- és baromfi-kiállítást, melyeknek folyton, s különösen a délutáni órákban igen nagy közönsége volt. Déután a kiállítási helyiségben népzenekar játszott. A bezárást megelőzőleg megjelentek a nyereménytárgyak sorsolását, mely az egybegyűlt közönség élénk érdeklődése mellett folyt le. Ma reggel már hozzá kezdtek az állatok és gépek elszállításához, mely munka körül ma folyton igen sok munkáskéz foglalkozkodott.

A sorsolásnál a következő számokat húzták ki: 311, 4685, 1003, 4359, 4066, 881, 8002, 6593, 5205, 1044, 4614, 5989, 1753, 2484, 3798, 4475, 1171, 1654, 5620, 6226, 3397, 4372, 3837, 590, 233, 636, 5038, 2290, 4581, 2327, 8, 3521, 4127, 4501, 966, 3255, 928, 1425, 4499, 5097, 5345, 4559, 2397, 4594, 4704, 5391, 279, 475, 1174, 6574.

A kibuzott sorsjegyek tulajdonosai a nyert tárgyakat csütörtökön déli 12 óráig a kiállítási irodában átvehetik; azontul a sorsjegyek érvényüket veszítik.

— **Mária-kilenczed.** A boldogságos szűz, hazánk Nagyszonyának tiszteletére a helybeli Minorita-templomban rendezett *Mária-kilenczed* 5-ik litániája szombaton, e hó 12-én este 6 órakor lesz, mely alkalommal a szent beszédet főszízt. dr. *Erdélyi* Károly, a kegyesrendi főgimnázium igazgatója fogja mondani.

— **A legtöbb adót fizetők névjegyzéke.** A legtöbb adót fizető városi bizottsági tagok jövő évi névjegyzékét, a belügyminiszteri rendelet értelmében, a városi adóhivatal múlt évi kimutatásából fogja az igazgató választmány összeállítani. Ez intézkedés következtében az előmunkálatok már elkészültek s a kimutatás a főjegyzői hivatalban megtekinthető.

— **Honvédeink hazaérkezése.** A Kolozsvárt állomásozó honvédség a lippai királygyakorlatokról visszatérőben tegnap délnél érkezett haza Kolozsvárra. A honvédek külön vonattal délelőtt 11 órakor érkeztek meg a vasuti állomásra és délnél vonultak be a lakományába. A több heten át tartó fárasztó gya-

szent-keresztí apát nagymisét mondott s a szertartás alatt a bécsi fogadalmi templom énekkara egyházi dalokat adott elő. Az istentisztelet után lakoma volt, a melyen az apát, miután magyarul nem tud, németül mondott lelkes felköszöntőt a királyra, hazafias magyar szellemben. Beszéltek még Nagy Jenő főispán, Neumann Vilmos dr. bécsi egyetemi tanár és Batthyány Tivadar gróf országos képviselő. A jubileumot népnépviselet fejezte be.

— **Négyszeres rablógylókosság.** Fiuméből vett távirati értesítés szerint a várossal szomszédos Jasszenovác községben vasárnap reggel rémes rablógylókosság történt. Meggyilkolták és kirabolták Schlesinger Adolfot az ogulini és jasszenováci fűrészmalmok igazgatóját. A vakmerő gonosztevők még három ember életét oltották ki, mert ezek árulók lehettek volna.

Schlesinger vasárnap reggel rendes szokása szerint Ogulinban kocsira ült, hogy a 12 kilométernyi távolságban fekvő Jasszenovácba utazzék. Ezt az utat minden vasárnap megtette, hogy kifizesse a jasszenováci vállalat munkáit. E napon 15 000 koronát vitt e célra magával.

Jasszenovác előtt néhány kilométerrel a bokrok mögött három fölfegyverkezett rabló ugrott elő. Egyszerre három lövést tettek, a melyek mindegyike talált. Az egyik golyó Schlesingert, a másik a kocsist ölte meg, a harmadik pedig a ló testébe furódott. A rablóbanda hozzálátott áldozatának kifosztásához. Váratlanul megzavarta őket ebben két pásztorfiu, a kik a közelben legeltették nyájukat és a lövések zajára elősiettek. A banditák a gyerekeket se kímélték. Két lövést irányoztak feléjük. Az utonállók kitűnően cseleztek, mert az egyik fiu nyomban meghalt, a másik pedig életveszedelemesen megsebesült. Arra haladó földművesek figyelmesek lettek a lövésekre, a helyszínére siettek, a hol még életben találták az egyik pásztorfiut. A gyilkosoknak azonban már hült helyük volt. A pásztorfiu elmondta, hogy két vagy három parasztruhás ember követte el a gaztettet, de nem ismeri őket. A szerencsétlen fiu rövid vallomása után szintén kilehelte lelkét.

A hatóságok erélyes vizsgálatot indítottak, de eddig nem tudják, hogy kik követték el a négyszeres gyilkosságot.

— **Öskori lelet.** Lugosi tudósítónk írja: Diakonovics mérnök Temerestý krassósörénymegyei község határában egy toronymagasságu, szinte függőleges földvárban egy özönvíz előtti óriás állat csontvázára bukkant, a mely legalább hat méter hosszú. Egyelőre csak a feje látható világosan; a koponya térfogata körülbelül három hektoliter, agyara majdnem lábnyi vastagságu. Az állat fogsora bámulatosan épen maradt meg. A további ásást egyik tudományos intézetünk fogja végezni.

— **Merénylet a rendőrfőnök ellen.** Oroszországban gyors egymásutánban következnek a merényletek. Tegnap éjjel — mint Pétervárról jelentik — Metlenko belostoki rendőrfőnök majdnem merénylet áldozata lett. Mikor a rendőrfőnök egy nagy ház égése után hazakocsizott, valaki kétszer rálőtt. Metlenkónak nem történt semmi baja sem, de a kocsi sulyos sebesülést szenvedett. Az ismeretlen merényletnek sikerült elmenekülnie. Sujolovk-Mirskij herceg, a vilnai főkormányzó parancsára szigorú vizsgálatot indítottak.

— **Egy tengeri hajó lángokban.** Kopenhágából jelentik, hogy a Tyne torkolatánál a Klampenborg dán gőzös kapitányát, Jensent és a matrózok egy részét az Ankona gőzös megmentette. A tengerészek elbeszélék, hogy a Klampenborg az Északi tengeren lángba borult, úgy, hogy azonnal el kellett hagyni a hajót. A harmadik gépész halálos égési sebeket szenvedett. Menekülés közben hat matróz elveszett, a többieket borzasztó zivatarban mentették meg. A második gépészt kórházban ápolják, a két gépész kivételével senkiben sem esett kár. A tűz a gépházban keletkezett és eljutott egy petroleum-hordóig, a mely nagy robajjal felrobbant. Hatan csolnakon nekiindultak a tengernek és odavesztek. A többieket az égő hajóról mentette meg az Ankona.

— **Szerencsétlenül járt tisztek.** A Budapest környékén, Vörösvár határában lefolyt katonai gyakorlatnak — mint a B. H. írja — több sebesültje van a tisztikarból. Legszerencsétlenebbül járt Aust Károly lovag vezérkari százados, a ki lovával vágatás közben elbukott. Eszméletlen volt, a mikor az egészségügyi katonák elvitték. Az első segítséget Fogarassy dr. törzsorvos nyújtotta neki; megállapította, hogy Austot agyrázkódás érte. Reménytelen állapotban fekszik most a 17. számú helyőrségi kórházban. Aust lovag, a ki a 31. gyaloghadosztály vezérkari főnöke, félévvel ezelőtt nősült Berlinben. Felesége a szerencsétlenség hallatára szintén beteg lett. Az általánosan kedvelt tiszt sorsa nagy részvétet keltett a katonai körökben. A gyakorlat másik áldozata Giffing Vilmos 69. gyalogezredbeli százados. Egy kővel kirakott mély árokba zuhant a lovával. Több helyen megsérült s a jobb lábát is eltörte. A katonai kórházba vitték. Giffing százados, a kit legénysége nagyon szeret, ezelőtt két évvel magára vonta a király figyelmét is derekas tettével. Akkor a székesfehérvári kaszárnnyában megőrült egy katonája és szolgálati fegyverével lövöldözött. Már több embert megsebesített és senki sem mert hozzá közeledni. Giffing fegyvertelenül közelébe kuszott s rákiáltott. Az őrült abban a pillanatban rásütötte fegyverét; a golyó a katonatiszt vállába furódott. Az őrült még egyszer rá akart löni, de e közben egy őrmester lelőtte az elmebajos katonát. A király két ezer koronát küldött Giffing Vilmosnak. Kis hija volt, hogy szerencsétlenség nem érte Zselavszky 44. gyalogezredbeli főhadnagyot is. Lova egy magaslatról a mélységbe ugrott s agyonzúzta magát. A főhadnagy még idejekorán leugrott a lóról s így semmi baja sem történt. Egy tartalékos közlegény is megsebesült; szuronyroham közben megszurta a fülét.

— **A paksi sztrájk.** Paksról táviratozzák, hogy az ottani kőművesek sztrájkja a segédek teljes vereségével végződött. A mesterek nem voltak hajlandók a munkások követeléseit teljesíteni, hanem vidékről hoztak munkásokat. A paksiak ugyan mindent elkövettek, hogy a vidéki munkásokat meggyőzzék, hogy a munkába álljanak, de a vidéki munkások ma mégis megkezdtek a munkát. A paksi kőművesek közül nagyon sok családost ember maradt munka nélkül. A hangulat a segédek közt nagyon elkeseredett.

— **A brüsszeli közegészségügyi kongresszus.** A brüsszeli egészségügyi és néprajzi kongresszuson, a melyet Albert herceg, Belgium trónörököse nyitott meg, a külföldi államok sorában Vargha Gyula miniszteri tanácsos, Liebermann Leo és Preisz Hugó egyetemi tanárok, magyar küldöttek képviselték hazánkat. Hozzájuk csatlakozott Csáth Lajos miniszteri tanácsos, a ki a magyar kormány nevében üdvözölte a kongresszust. A napirend közérdekű tárgyai közül Loeffler tanár, egészségügyi tanár indítványára egyhangulag kimondták, hogy kívánatos a ronesló toroklob és torokgyík (difteritisz, eroup) továbbterjedésének megakadályozására, a megbetegedettek testvéreinek és hozzátartozóinak mindenütt kötelező védőoltása. A magyar kormány megbízásából Torday Ferenc dr. beszámolt arról, hogy Magyarországon már ismételtén sikerült olyan közsegeket, a melyekben a difteritisz nagyon elterjedt, tömeges védőoltásokkal teljesen végmentessé tenni. A kongresszus hozzájárult azoknak az intézkedéseknek kötelező elrendeléséhez, melyeket dr. Tóth Imre bányafőorvos Selmeczbányáról már tíz évvel ezelőtt meghonosított. A pestis elleni védekezés vitájában dr. Frank Ödön orsz. közegészségügyi felügyelő nagyszabású előadást tartott.

— **Felrobbant gyógyforrás.** Érdekes és ritka természeti tűnemény hírért kapjuk Milánóból. A pármái kerületben levő Calso-maggiore gyógyfürdő Magnahi nevű jód tartalmú gyógyforrása tegnap felrobbant és óriási gázömlés kíséretében 30 méter magasra dobálta fel vizét és a felszakgatott szikladarabokat. A forrás vize a robbanás óta telítve van petroleum-mal és úgy látszik, hogy épen ez a gyógyforrás alatt levő petroleumforrás volt okozója a robbanásnak is, nagy gáztömegével. A vidéket a kiömlő gáz nagyon megviselte, a levegő csak-

nem élvezhető, hanem azért a város tele van idegenekkel, a kik a ritka természeti tűnemény megbámulására gyűltek oda. A megnyílt petroleumforrást geológiai szakértők fogják megvizsgálni, hogy vajjon alkalmas-e a kiaknázásra.

— **Szerencsétlenül járt léghajós.** Győről táviratozzák: Martini Róbert 19. ezredbeli győri főhadnagy, a ki ideiglenes szolgálat-tételre pár hónap óta a hajmáskéri léghajós osztályhoz van beosztva, tegnap reggel egymaga szállt fel Hajmáskéren és délelőtt 10 órakor Győr városánál akart leereszkedni. Eközben a léghajó köteleibe akadt. A veszedelemből jobb lábán szenvedett súlyosabb zúzódásokkal menekült. A Héderváry uradalom kocsiján szállították a győri katonai kórházba, a hol gyógyulása körülbelül két hetet fog igénybe venni.

— **Világpanoráma.** A szentegyház utcái világpanoráma mozgó képeinek bemutatását nagy tetszéssel fogadja a sűrűn látogató közönség. Tegnapelőtt egy új sorozat kezdődött, a melynek képei oly tiszták és rezgésmentesek, a minők még egy kinematográfban sem voltak itt láthatók. A mostani humorisztikus tárgy felvételeket, az Omer csoportról való 40 ezer felvételt nagy derűtség közt szemléli a publikum. A csekély belépődíjas látványosságot a közönség figyelmébe ajánljuk.

— **Oseosemők részére.** A kik kronikus bélkatarásban szenvednek, nincs jobb tápszer a Kufke-gyermeklisztnél, a mely előbb tej nélkül, később tejjel telítve az erjedést a bélben elhárítja és a megberendezést előidéző mikroorganizmusoknak kedvezőtlen talaját azonnál könnyen emészthető és a beteg bél is magába veszi. A Kufke-gyermeklisztet való táplálkozás esetén nemcsak a hasmenés mulik el a gyermekeknél, hanem testsúlyuk is emelkedik nagyon előnyösen.

Gyászrovat.

Kondász Ferencz halála. Kolozsvár egy kiválóan érdemes polgára és az itteni pénzügyigazgatóság jeles tisztviselője: Kondász Ferencz tegnap éjjel hosszas szenvedés után meghalt. Eletének 55-ik évében ragadta ki sorainkból a halál a derék férfit, a ki családi és hivatalos kötelemei példás betöltése mellett, széles kiterjedésű sikeres szerepet vitt közéletünk különböző téerein. A szabadelvűpárt egy lelkes, buzgó, agilis tagját gyászolja az elhunytban, a ki továbbá mint törvényhatósági bizottsági tag és mint a városi polgárság, különösen a földmives-gazdák érdekeinek munkás, lelkiismeretes istápolója — igen elismeréseméltó tevékenységet fejtett ki a helyi közdolgozatokban.

Benső, mély részvéttel, a nehezen pótolható veszteség érzetével adunk hirt Kondász Ferencz haláláról. Temetése ma délután 4 órakor megy végbe a szappan-utczai 4. számú háztól. Az elhunyt koporsójára többek közt koszorút helyez a „Társadalom“-klub, melynek Kondász érdemes tagja volt.

A közrészvétet keltő halálesetről a család az alábbi gyászjelentést adta ki:

Kondász Ferencz né, született Friedl Mária úgy a maga és minden közeli és távoli rokonnak, barátok, ismerősök nevében igaz fájdalommal tudatjuk, hogy Kondász Ferencz m. kir. pénzügyigazgatósági iroda-vezető, a kolozsvári gazdák hitelszövetkezetének igazgatója, városi törvénhat. bizottsági tag stb. nincs többé, folyó hó 8-án hajnali 1 órakor, életének 55-ik évében, házasságának 10-ik évében elnyugodott.

Hosszu szenvedésének nehéz kínjai emésztették meg drága életét. A mi veszteségünk pótolhatatlan. Nagy siralmat hozott reánk az Isten; mert igen megkeseredett szívvél vagyunk. Rég omolnak már könnyeink, nehéz napokon és kinos éjszakákon. Vigasztalásunk csak egy: a fájdalom elmúltának és jobb a halál, sem mint a keserű élet, avagy a hosszú betegeskedés. Felette igen megpróbáltatott. Szerette az Ur és megdorgálta. Nyugodjék csendesen! Temetése evang. reform. Anyaszentegyházunk szertartása szerint f. év és hó 9-én délután 4 órakor lesz, a szappan-u. 4-ik számú háztól. Mely végtisztességtelre szomorúan meghívunk minden rokont és igaz barátot. Kolozsvár, 1903. szept. 8. Kondász Béla, mint fia, feleségével Rácz Vilmmával. Kondász Dani, mint testvére.

Püspöki Miklósné, Dalehau Liza, mint testvér-bugának gyermeke, férjével, gyermekeivel. Özy. Rácz Mihályné, szül. Farkas Verona mintanyatárs. Fajk István, felesége és gyermekei, özy. Bábólnay Gyuláné és gyermekei, Lászlóczy Samu felesége és gyermekei, Lászlóczy Péter és felesége, sógorai és sógornői. Számos közeli és távoli rokonai.

Dr. Bartha János gyásza. Kolozsvár város tiszti főorvosát, dr. Bartha Jánost súlyos családi csapás érte. Fia, Bartha Gerő Máv. hivatalnok hosszas szenvedés után meghalt. Halálát nejjén, szülőin és testvérein kívül kiterjedt rokonság gyászolja. Az elhunyt törekvő és buzgó ifjú hivatalnokot tegnap délután nagy részvét mellett temették el. A temető halottas kápolnájában felállított ravatalnál Irsay József ev. ref. lelkész tartott megható búcsúztatót, mely után az elhunytat a családi sirban helyezték örök nyugalomra.

Tanügy.

Tanügyi értesítés. A kolozsvári Kereskedelmi Akadémia főiskolai tagozatába a beiratkozások folyó 12-ig eszközöltnének, az előadások pedig 14-én kezdődnek. Rendes hallgatók csak olyanok lehetnek, kik gimnáziumi, reáliskolai vagy felső kereskedelmi iskolai érettségi bizonyítványt, vagy ezzel egyenlő értékű mezőgazdasági vagy ipariskolai végbizonyítványt szereztek, vagy pedig valamely katonai tisztképző intézetet sikerrel elvégeztek. Rendkívüli hallgatóknak külön megszabott minősítés nélkül is felvehetők oly egyének, kik legalább 18 évesek és előzetes tanulmányaik igazolásával kimutatják, hogy a választott előadásokat megértik. Egyetemi hallgatók rendkívüli hallgatóknak az általuk választandó szaktárgyakra egyetemi lecke-könyvük alapján iratkozhatnak be. Egyéb felvilágosítással készséggel szolgál az akadémia igazgatósága.

Művészet.

* **A doktor ur,** Molnár Ferencz rég nem adott kedvelt bohózata ma kerül színre részben új szereposztással. Megyeri igazgató, Kassai, Mátrai, Dezséri, Váradiné és Hegedüs Szerafin mellett T. Csige Böske és Mészáros lesznek a bohózat új szereplői.

Irodalom.

** **A Vasárnapi Ujság** szeptember 6-iki száma 26 képpel s a következő tartalommal jelent meg: Hauszmann Alajos, a műgyetem új rektora (arcképpel). — Költemények: Napkelte Lévy Józseftől; A Homoród mellett Vikár Bélától. — Regénytár: Aranyfűst. Regény. Irta ifj. Korányi Frigyes (Goró Lajos rajzaival). — A tudós családja. Spanyol regény. Irta Armando Palacio Valdés (képekkel). — A szökevények. Elbeszélés (képekkel). — Kleopatra életéből. Bernáth Dezső könyvéből. — Képek a budai királyi várból (képekkel a királyi várpalota új építkezéseiről). — Levél Khinából. Faragó Ödöntől. — X. Pius pápa megkoronázása (képekkel). — A maros-völgyi hadgyakorlatok színhelyéről (képekkel a temesújfalui kastélyból). — Hettyey Sámuel pécsi püspök (arcképpel). — Felvidéki iparkiallítás Zsolán (képekkel). Smialovszky Valértől. — A leégett áruház (képekkel) Markó Miklóstól. — Irodalom és művészet. Közintézetek és Egyetek, Sakkjáték, Képtalány, Egyveleg stb., rendes heti rovatok. A Vasárnapi Ujság előfizetési ára negyedévre négy kor., Politikai Ujdonságok-kal és Világkrónikával együtt hat korona. Megrendelhető a Franklin-Társulat kiadóhivatalában (Budapest, IV. ker., Egyetem-u. 4. sz.). Ugyanitt megrendelhető a Képes Néplap, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félre 2 korona 40 fillér.

** **Napoleon császár** jelleméről már sokat írtak, de a lángész titkát és az emberi elhatározások végső okát senkinek sem sikerül kifürkészni. A francia imperátor Julius Caesar egyenrangú örökösének tartja magát. Gyermekekorában elnyomottnak érezte magát és egész hazáját; természetesen, hogy ur akart lenni. Corsicában már Newton és Rousseau hatása alatt áll és férfikorában egész erejét arra fordítja, hogy gyermekábrándjait megvalósítsa. A legmerészebb röptű nagyra-

vagyás a legközvetlenebb célszerűség tudattal egyesülnek benne. Sikereinek titka abban áll, hogy mindent maga végez. Szellemi képességének kettő az iránya: roppant emlékezet, de nem az egyes adatokat, hanem az egész összefüggést magába foglaló, és határtalan, ernyedetlen munkásság. Egész Európát térképnek nézi, melyen hadai az előírt utakon és előírt időközben haladnak előre, meghatározva, hogy Marengónál, Austerlitznál várja a nagy csatát. Épen ily biztos a belső igazgatása is. Bécsben, Berlinben könyvtárára gondol és Moszkvából igazgatja a párisi színházat. Nemcsak a maga diplomatiáját igazgatja, hanem hivei és kémei által irányt ad a többi állam politikájának is. „A munka az én elemem, arra születtem” szokta mondani.

Az embereket szigorúan ítélte meg; nem hitt ösztönességben, önzetlenségben. „Higgye el — mondta egyszer Melzi herczegnek — csak hatalomra és pénzre kell törekedni, a többi semmi.” Nem hitt a vallásban sem, nem hitt a szerelemben sem. A nőt megvetette, de félt tőle. Ő, ki minden uralkodni akart, félt attól a szolgaságtól, a mely nélkül a szerelem el nem képzelhető. Híján volt minden lovagiasságnak, gyakran az udvariasságnak is. Szerelme Josephine iránt mégis igazi romantikus szerelem. Lelkében rettenetes cynismus volt, de Metternich lényegében határozottan erkölcsösnek tartotta hatalmas ellenfelét.

Ennek a hatalmas hősnek jellemvonásait, lelki arcképét rajzolja meg a Nagy Képes Világtörténet X. kötetének most megjelent 194. füzet.

A 12 kötetes munka illusztrált kötet ára összes félbörkötésben 16 korona; füzetként is kapható 60 fillérjével. Megjelen minden héten egy füzet. Kapható minden hazai könyvkereskedés utján, havi részletfizetésre is.

TÁVIRATOK.

A király elutazása.

Budapest, szept. 9. A király ma reggel misét hallgatott. Utánna rövid ideig sétált a várkertben. A délelőtti folyamán államügyekkel foglalkozott.

Délután elutazása előtt ő Felsége magánkihallgatáson fogadta gr. Khuen-Héderváry miniszterelnököt.

A királyt elutazása alkalmával a pályaudvaron Márkus József főpolgármester és Rudnay Béla főkapitány jelentek meg, kikkel a király néhány szót váltott. Azután elbucszva, külön vonaton kíséretével együtt Bécsbe utazott.

A király uti programja.

Budapest, szeptember 9. Felsége Budapestre való utazása előtt megállapította utitervét, mely szerint most Bécsbe utazik, résztvenni Erzsébet királyné emlékünnepe. Onnan elmegy a galicziai hadgyakorlatokra, honnan visszautazik Bécsbe, Vilmos császár fogadására. A német császár elutazása után királyunk szeptember 20-án este ismét Budapestre jön és itt marad 29-éig, a mikor Miklós csár fogadására Bécsbe utazik.

Minisztertanács.

Budapest, szept. 9. Ma délelőtti minisztertanács volt, melyen a kabinet összes tagjai részt vettek.

Püspöki helynök

Pécs, szept. 9. A pécsi káptalan ma délelőtti a püspöki szék üresedésének időtartamára helynöknek dr. Walter Antal pápai praelátust választotta meg.

A budapesti tüzkatasztrófa ügye.

Budapest, szept. 9. Budapest székesfőváros ma délután rendkívüli közgyűlést tart, melyen

a befejezett vizsgálat alapján határozni fognak a felett, hogy a Párisi Nagy Áruház tüzkatasztrófája ügyében ki ellen és milyen irányban rendeljék el a fegyelmi eljárást.

Sztrájk a Ganz-gyárban.

Budapest, szept. 9. A budapesti Ganz-gyár munkásai ma délelőtti gyűlést tartottak, melyen elhatározták, hogy ha a gyár igazgatósága követeléseiket három nap alatt nem teljesíti, kétézeren kimondják a sztrájkot.

Törvénykezés.

§. **A brádi gör. kel. perokhia multja.** (Esküdt-széki tárgyalás.) Érdekes adatokkal bővelkedő sajtóügy tárgyalásával vette kezdetét az őszi esküdt-széki ciklus a kolozsvári kir. törvényszék, mint sajtóbíróság előtt. Szomorú világot vetett a tárgyalás azokra a hihetetlen visszaélésekre, melyeket — a vallás nevében — követnek el a középkori sötétségben leledző, tudatlan oláh parasztság között. Brádon a tavaly előtt hunyt el Bogdán György gör. kel. lelkész, kinek jól jövedelmező parokiájára több aspiráns jelentkezett. A kandidans lelkészek között természetesen élénk korteskedés indult meg. A korteskedésben az oroszlanrészt Bóniu Vazul és Oprisa Pável gimnáziumi tanárok vettek ki, kik között a Tribunában betűharc is fejlődött ki, Oprisa Pável Bogdán elhunyt lelkész egyik ivadékát támogatta s érdekében dicsőítő cikket irt a Tribunába. Erre a cikkre Bóniu Vazul, ki Oprisának személyes ellensége is volt, éleshangú cikkben válaszolt, a melyben a támogatott jelölt elődének és rokonának, Bogdán Péternek visszaéléséről rántotta le a leplet s a melyért Bogdán leánya, Rimbasch Péterné sajtópert indított Bóniu ellen.

Ennek az ügynek tárgyalására az esküdt-széki a következő képen alakult meg:

Elnök: br. Szentkereszthy Zsigmond törvényszéki elnök, kuriai bíró; szavazó bírák: Reimbald Arthur, Jékei Dániel; Bóniu Vazul védője Manu Cassius dr., a főmagánvádló Rimbasch Péter védője Tutsek Sándor dr. Rendes esküdtök: Csáp József, Jeszenzky Ferencz, Boross György dr., Albert Domokos, Pap József dr., Schopf Gyula, Tompos Ignác, Weisz József, Terkál Béla, Péter Béla, Gibbon Albert, Donogán Gerő; pótesküdtök: Bíró György és Hóry Béla.

A megengedett bizonyítási eljárás során tanúsított kihallgatások történtek az inkriminált cikkben felhozott súlyos vádakra vonatkozólag. Az elhunyt Bogdán György lelkész u. i. a körlelkésztségéhez tartozó parasztságot — az egyik szerint, egyes vallási műveletekért zsarolta, botrányos életet folytatott, uzsorát üzött stb. A hozzá gyónásra ment parasztoktól penitenciaképgabonát, kenyert, munkaszolgáltatásokat követelt. A betegekhez, haldoklókhöz a meghívásra nem ment el, hanem azt mondta, hogy gyujtsanak csak gyertyát, majd ő otthon imádkozik a haldokló lelkiüdvéért. Megtörtént, hogy míg a templomban misézett — vasárnapon — addig a gyónásokért adós parasztokat udvarán asztagra-kással foglalkoztatta. Sátoros-ünnepek gabonát, kenyeret s más egyebet követelt magának, a mit sokszor az oltár körül halmozott össze, egyik-másik hívő megbotránkozására. A temetésnél a koporsót ökor szekérre tette s a koporsóra ülven úgy hajtattott ki a temetőbe.

Ezekre a vádakra vonatkozólag nagyszámú tanukat hallgatott ki a bíróság, a kik nagyrészen megerősítették a súlyos vádak.

Derültséget keltett egy Ispas Eula alui Avrem nevű öreg embernek az a vallomása, hogy őt az elhunyt lelkész egy gyónás után arra a penitenciára kötelezte, hogy egy tövisrel megrakott székben a tövisek közt m. ztelen lábbal sétáljon. A kihallgatott tanuk nevei: Akun Tódor, German János, Grob Andrej, Fehér Áron, Nucz György, Brosztean Konstant, Szücs György stb.

A tanukihallgatásoknak 12 óra után szakadt vége, mikor a magánvádló részéről benyújtott kérelmek után az elnök a közgyűlést 10 percre felfüggesztette.

Ítélethozatalra csak késő délután kerül sor.

REGÉNYCSARNOK.

Ariane szive.

Irta: **Gyp.**Francziából fordította: **Vilma.**

(33.)

(Folytatás.)

Henry (halkan, mély bámulattal): Te igazán jól ismered őt!

Montespan márkí és márkíné (Ariane felé rohanva): Drágám, végre! . . . hogy érzed magadat?

Ariane (fájdalmasan mosolyogva, mintha nem is venné észre Huguest): Jól, nagyon jól . . . (Ingadozik.)

Montespan ur (átfogja derekát, hogy támogassa őt): Én Istenem . . . már megint kezdődik . . . (Ariane lehunyja szemét és egész testével reá nehezedik.) Jaj! elesik! . . . (meggörnyed.) Jaj, jaj, nehéz, én . . .

Hugues (odafutva): Megengedi . . . (Fel-emeli Ariane a földről és karjába veszi.) Hova kell . . . hova vigyem őt? (Megáll, karján Arianevel, épen mintha egy pelyhet emelne.)

Montespan asszony (rémülten): Erre kérem . . . a szobájába . . . (Kimegy, Hugues követi őt, erősen magához szorítva Ariane, a ki meg se mozdul.)

Jean (Henryhez): Látod?! . . .

Henry (zavartan, megdöbbenve): Igen . . .

Montespan asszony: Ariane szobájába lép és az ágyra mutat. Ha szíveskedik ide tenni?

De Montespan ur (habozva): Menjek újra az orvosért?

Montespan asszony: Természetesen . . . Ez már egész sora az ájulási rohamoknak, úgy látszik! (Hugueshez, ki még mindig karjában tartja Ariane.) Boocsánát, ide kérem. (Újra az ágyra mutat.)

Hugues (magában, nagyon vörös arccal, kigyulladt szemmel, végtelen elővigyázattal helyezi Ariane ágyára.) Istenemre! Milyen szép!

Jean (bátyjához, Huguesre, a ki csaknem térdepel az ágy mellett, Montespan urra és asszonyra mutatva): Tabló.

Henry . . .

XII. A vallomás.

(A Bruges palotában. A szalonban, hol d'Ancoche asszony és Ariane a „Hirtelen megbánás” számadásait szokták végezni. Reggeli fél tíz órakor.)

D'Ancoche asszony (belépve a szalonba, ropantul megvan lepelve, hogy bátyját már ott találja kerekesszékekben): No lám! . . . te már lejtöttél? (Mosolyogva.) Látszik, hogy ma elseje van és hogy a szép Ariane eljön ma a számadásokért.

De Bruges herceg: Nagyon szívesen lejönnék egyesügedül csak azért, hogy őt nézzem, annál is inkább, hogy most van utoljára alkalmam őt látni . . . de . . .

D'Ancoche asszony (hirtelenül): Mit beszélsz?

A herceg (folytatja): De most az egyszer nem azért jöttem, hogy Montespan kisasszonyt csodáljam . . . Nem! Hanem most beszélni akarok veled, ő róla . . . (D'Ancoche asszony meglepett mozdulatot tesz.) atyja megbízásából, a ki épen az előbb távozott tőlem.

D'Ancoche asszony (csodálkozva): Ebben az órában? mit akart itten?

A herceg: Azért jött, hogy tudassa velünk, hogy leánya zárdába lép . . .

D'Ancoche asszony (felugorva): Lehetetlen!

A herceg: Én is ugyanezt mondtam, de úgy látszik, hogy a dolog komoly. A Montespanok kétségbe vannak esve, elgondolható . . . de semmi se bírja rá Ariane, hogy lemondjon elhatározásáról . . .

D'Ancoche asszony (megdöbbenve): De hogyan jött neki ez a gondolata?

A herceg: De hiszen épen itt a bökkenő! Montespan absolute semmit se tud és senki más sem . . . úgy látszik, hogy Ariane egy idő óta szomorú volt, elgondolkozó . . .

D'Ancoche asszony: Hitemre! Hiszen ez szembeötlő volt! De ők még csak észre se vet

tek semmit! Én mondtam Montespan asszonynak nyolcz nap előtt, a bazárban . . .

A herceg: Nos tehát, a bazár óta még inkább, még szomorúbb és még nyugtalanabb lett az ájulás következtében, a mit, azt hiszik, a meleg okozott . . .

D'Ancoche asszony: Főleg ennek a szerencsétlen Huguesnek az esése okozta! vannak emberek, a kik nem tudnak végig nézni valamely balesetet a nélkül, hogy rosszul ne legyenek . . .

A herceg: végre, akár ez volna az oka, akár valami egyéb, annyi bizonyos, hogy azóta soha se szedte teljesen össze magát . . . alig eszik, sobase mosolyog . . . Montespanék elkezdtek nyugtalanodni egészsége miatt: míg végre aztán tegnap kijelentette, hogy nyolcz nap múlva zárdába lép . . .

D'Ancoche asszony: A nélkül, hogy megmondotta volna, hogy miért?

A herceg: A nélkül, hogy megmondotta volna, hogy miért. Montespan még azt is elmondta nekem, hogy leánya nem iparkodik állatni őket és elhíttetni velök, hogy egy olyan hivatást érez magában, a mit nem érez . . .

D'Ancoche asszony: Bizonyára nem tudták őt kikérdezni . . . megnyerni bizalmát . . . közöttünk legyen mondva, Montespan egy öreg álomszuszek és felesége buta, mint egy vizeskorsó . . .

(Folytatása következik.)

Közgazdaság.

Almabor-gyártás.

(Dr. Békéssy Sándor, müncheni szaktudósító jelentése.)

Az alkoholelles mozgalom, mely különösen Angliából és Norvégiából indult európai hódító útjára, az ipari tevékenység terén is kezd megteremni gyümölcseit. Németországban az alkoholmentes, de egyszersmind a szeszes italokat helyettesítő áruk kezdenek rendes szükségletet képezni és ehhez képest virágzásnak indulnak oly vállalatok, melyek a szükséglet kielégítését tűzték ki feladatukul. E vállalatok közül kivételünk szempontjából az ugynevezett Pomril-gyárak és alkoholmentes szőlőmustot készítő vállalatok érdemelnek figyelmet. A „pomril”, melynek előállításával ez idő szerint Németországban egy müncheni és egy berlini gyár foglalkozik, nem egyéb, mint egy kevés szénssavval kevert és az erjedési csiráktól mentesített almale. Előállításuk akként történik, hogy az almaszeleteket a cukorrépa kilugozási módjának megfelelően, vízzel kiáztatják és az így nyert lét a fehérrnyék leválasztása céljából felfőzik és egyszersmind csíramentessé teszik, végül pedig lehűtés után egy kevés szénssavat sajtolnak bele és a levegő kizárásával palackokba fejtik.

A pomril-gyárak kizárólag amerikai almát dolgoznak fel, minthogy állítólag a német alma nem elég zamatos. Az alma keresztmetszetekben, héjastól, magostól felszeletelve és levegőn szárított alakban, vékony dongájú kordókba csomagolva érkezik ide. Az almaszeletek négy nagy mennyiségű vizet tartalmaznak és csak fonyasztva vannak.

Kíváncsok volna, hogy almakereskedelmünk e téren is megpróbálkozzék almánk értékesítésével. Ez irányban annál is inkább lehet eredményre számítani, mert az idén Németországban az almának jó ára lesz és különösen a nagy mennyiségben feldolgozásra kerülő almát jól meg fogják fizetni. Mellesleg megemlítve, Németországban az almabor gyártása közben is nagymennyiségű amerikai almát használnak el. E tekintetben is tér kínálkozik almánk értékesítésére. Almabor készítésére alkalmas, megfelelő minőségű almaért nagyban. métermázsánként 16—22 márkát kitevő árak érhetők el. Az első és mellőzhetetlen lépés üzletek kötése próbaküldemények szállítása. Cégekkal készséggel szolgál a Kereskedelmi Múzeum igazgatósága.

A másik, ránk nézve szintén jelentőséggel bíró s már is eléggé keresett alkohomentes ital: az alkoholmentes szőlőnedv, nem egyéb, mint sterilizált must. A Rajna vidékén készítik. Igen valószínű, hogy zamatos és gazdag kinas-tartalommal bíró mustjaink ez itallal versenyezni volnának képesek.

NYARI SZINHÁZ.

Kolozsvárt, csütörtökön, 1903. szept. 10-én.

Erzsébet királyné emlékeztetére. Irta Balla Miklós. Szaválja Tóvölgyi Margit.

Először:

HEIDELBERGI DIÁKÉLET.

Színmű 5 felvonásban. Irta: Meyer-Förster Vilmos. Fordította: Márton Miksa.

SZEMÉLYEK.

Károly-Henrik herceg	— — —	Mészáros A.
A miniszter	— — —	Szakács A.
Az udvari marsall	— — —	Szegő Endre.
Dr. Jüttner, a herceg nevelője	— — —	Kassai K.
Lutz, a herceg komornyikja	— — —	Megyeri.
Gróf Asterberg	— — —	Tompa K.
Pilz	— — —	Mátrai Kálmán.
Engelbrecht	— — —	Bérczi Ernő.
Büder, koresmáros	— — —	Dezséri Gy.
Katicza, húga	— — —	Th. Csige Böske.
Büderné	— — —	Váradiné.
Dörffelné	— — —	Laczkó A.
Kellermann	— — —	Szentgyörgyi I.
Schöllermann	— — —	Váradí M.

Kezdeté 7 órakor, vége fél 10-kor.

NYILT-TÉR.)*

A Szinye-Lipóczi

Lithion-forrás

Salvator

kitűnő sikerrel használtatik

vese, húgyhólyag és kösvénybántalmak ellen, húgydara és vizeleti nehézségeknél, a cukros húgyárnál, továbbá a légző és emésztési szervek hurutainál.

Húgyhajtó hatása.

Vasmentes! Csíramentes!

Könnyen emészthető!

Első rangu gyógyviz és diaetikus ital.

Számos orvosi tekintélyek által különösen oly egyéneknek ajánlva, a kik ülő életmódjuk folytán aranyeres bántalmakban, hasi pozsga, máj- és vese izgatási tünetekben vagy húgysavas vesehomok és vesekövek képződésében szenvednek.

Kapható ásványvízkereskedésekben és gyógyszerárakban.

A Salvator-forrás igazgatósága Eperjesen.

176 14—25

Rövid használat után nélkülözhetlen
Igen alkalmas utazásoknál.

Egészségügyi hatóság által megvizsgálva.

(Bírányítvány kelt Bécsben, 1887. júl. 3-án.)

Salg Kalodont

nélkülözhetetlen 39 18—21

fogtisztító szer.

Elsőrangú higienikusok elismerik, hogy egészségünk fenntartásánál nem nélkülözhető a fogak és a szájüreg gondos ápolása. Nevezetesen gyomorbetegségek hátrithatók el ez által. Ennél legsikeresebbnek bizonyul a »Kalodont«, mely az antiszeptikus hatást a fogaknál szükséges mechanikus tisztítással kitűnően egyesíti.

Személyszállító vonatok indulási ideje május 1-től.

A vonatok indulási ideje közép-európai idő szerint van megállapítva. Az esti 6 órától reggeli 5 óra 59 percig terjedő éjjeli idő a percek aláhúzásával van megjelölve.

Kolozsvárról indul:

Budapest felé:

515 sz. szem. v.	511 sz. gyors v.	505 sz. szem. v.	545 sz. Tr. sz. sz.	507 sz. szem. v.	501 sz. gyors v.
3 ¹⁸	12 ⁵⁹	7 ¹³	1 ⁴⁰	6 ¹⁷	11 ¹⁰

Deés felé:

2 sz. szem. v.	14 sz. vegy. v.
7 ³²	4 ⁴⁰

Brassó felé:

502 sz. gyors v.	508 sz. vegy. v.	512 sz. sz. sz. t. v.	506 sz. szem. v.	516 sz. vegy. v.
6 ¹¹	8 ³⁰	4 ⁵²	8 ⁵⁴	10 ⁵¹

Brassóból indul:

Predeal felé:

530 sz. szem. v.	592 sz. sz. sz. t. v.	502 sz. gyors v.	582 sz. vegy. v.
3 ⁵⁵	6 ⁵⁵	2 ¹⁹	11 ⁴⁰

Budapest felé:

507 sz. vegy. v.	501 sz. gyors v.	505 sz. szem. v.	603 sz. gyors v.
5 ²⁰	2 ⁴⁵	8 ¹³	6 ⁴⁵

K.-Vásárhely felé:

7802 sz. szem. v.	7812 sz. vegy. v.	7804 sz. szem. v.
5 ¹⁹	8 ⁴⁰	3 ⁰⁰

Zernest felé:

7711 sz. vegy. v.	7717 sz. vegy. v.	7715 sz. vegy. v.
8 ³⁵	3 ³⁰	9 ³³

Nagy-Váradról indul:

Budapest felé:

511 sz. gyors v.	501 sz. gyors v.	503 sz. gyors v.	505 sz. szem. v.	545 sz. sz. sz. t. v.	507 sz. szem. v.
4 ¹⁵	2 ³⁸	8 ⁴³	11 ³⁶	2 ³⁵	11 ⁰⁴

Kolozsvár felé:

508 sz. szem. v.	502 sz. gyors v.	506 sz. szem. v.	512 sz. gyors v.	504 sz. gyors v.
2 ⁰⁶	2 ¹⁸	4 ¹⁰	12 ¹¹	6 ⁴⁶

Csaba felé:

8902 sz. szem. v.	8904 sz. szem. v.	8912 sz. vegy. v.
10 ²⁰	4 ³⁰	7 ⁰⁰

Tövisről indul:

Brassó felé:

506 sz. szem. v.	502 sz. gyors v.	508 sz. vegy. v.	604 sz. gyors v.
12 ²⁴	8 ³⁷	1 ³⁰	5 ¹⁰

Kolozsvár felé:

515 sz. szem. v.	505 sz. szem. v.	507 sz. vegy. v.	501 sz. gyors v.	511 sz. szem. v.
12 ⁵³	3 ³⁸	2 ⁰⁵	8 ¹²	9 ⁰⁰

Arad felé:

605 sz. szem. v.	607 sz. szem. v.	601 sz. gyors v.	625 sz. vegy. v.	623 sz. vegy. v.
3 ⁴³	2 ⁰⁰	3 ³³	8 ⁵⁵	8 ¹¹

Besztercze felé:

7112 sz. vegy. v.	7164 sz. sz. sz. t. v.
4 ⁰⁰	9 ⁰⁶

Kis-Kapusról indul:

Nagy-Szeben felé:

7302 sz. szem. v.	7364 sz. sz. sz. t. v.	7304 sz. szem. v.	7312 sz. vegy. v.
2 ²⁵	4 ⁴³	11 ²⁰	7 ¹⁰

Nagy-Szebenből indul:

Kis-Kapus felé:

7311 sz. vegy. v.	7363 sz. sz. sz. t. v.	7301 sz. szem. v.	7303 sz. szem. v.	7313 sz. vegy. v.
7 ⁴¹	12 ⁴⁸	4 ³⁷	11 ²⁷	3 ⁰⁰

Brassóból indul:

Sepsi-Szt.-György felé:

7802 sz. vegy. v.	7812 sz. vegy. v.	7804 sz. szem. v.
5 ¹⁹	8 ⁴⁰	3 ⁰⁰

Segesvárról indul:

Sz.-Udvarhely felé:

7612 sz. vegy. v.	7614 sz. vegy. v.
3 ²²	10 ³⁴

A 7363. és 7364. sz. vonatok csak kedden és pénteken közlekednek. — A 7164. sz. vonat csak hétfőn, csütörtökön szem. száll. közlekedik.

Maros-Vásárhelyről indul:

S.-Szt.-Györgyről

N.-Szebenből

Kocsárd felé

7001 sz. szem. v.	7005 sz. szem. v.	7003 sz. szem. v.	7011 sz. vegy. v.
5 ³⁰	12 ²⁵	5 ⁴³	9 ³⁵

Szász-Régen felé

7014 sz. vegy. v.	7016 sz. vegy. v.	7018 sz. vegy. v.
4 ⁴²	10 ⁴²	5 ⁴⁵

Brassó felé:

7801 sz. szem. v.	7803 sz. szem. v.	7811 sz. vegy. v.
7 ⁰³	12 ³¹	5 ⁵⁵

Csik-Szereda felé:

7912 sz. vegy. v.	7914 sz. vegy. v.	7916 sz. vegy. v.
7 ¹⁰	11 ⁰⁵	4 ⁵⁷

Fogarasz felé:

9722 sz. vegy. v.	9724 sz. vegy. v.
4 ³³	2 ⁰⁰

Az erdélyi részek legdúsabban felszerelt és legizléseesebben dolgozó könyvnyomdája.

Az 1882. évben alapított és azóta tetemes áldozatok árán a haladó kor kíváncsiainak képest folyton a legmodernebb anyagokkal újított nyomda a

MAGYAR POLGÁR

Telefonszám
364.

= KÖNYVNYOMDÁJA =

Telefonszám
364.

mely leginkább alkalmas irodalmi művek, folyóiratok, hetilapok, iskolai értesítők, üdvözlő iratok, oklevelek, és más meghívók, tánczrendek, körlevelek, számlák, üzleti kártyák, részvények, árjegyzékek, névjegyek, szóval mindama nyomtatványok előállítására, melyeknek az izléses kiállítás belbecsét is emelni van hivatva; de épen olyan csinnal és lehető jutányos árban készít bármely más, egyszerű kiállítású nyomtatványokat is, és mindezek nemcsak csinos és hibátlan, hanem a megrendelő által megszabott időre való pontos előállításáért is felelősséget vállal.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

A 12-dik cs. és kir. szekerész-osztály.

Hirdetmény.

Folyó év október 6-án Nagyszebenben, a Hermann-téren (a nagy katonai laktanya előtt) kb. 140 drb, legtöbbször a szekerész-osztálynál használt kimustrált ló, árverés útján eladatik.

A lovak a legtöbbet ígérőknek készpénzfizetés és az erre eső bélyeg megfizetése ellenében, azonnal átadtnak. 443 2—3

Nagyszeben, 1903. szeptember 10.

A 12-dik szekerész-osztály
lóeladó bizottsága.

591—1903. sz. végreh.

446 1—1

Árverési hirdetmény.

Alólírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közzhírre teszi, hogy a Kolozsvár városi kir. járásbírósa 1902. évi Sp. I. 1169/3. számú végzése következtében dr. Hunvald Lajos ügyvéd által képviselt Jung Hugó javára Bornyász E. L. cég ellen 248 kor. 40 fill. s jár. erejéig elrend. 1902. évi december hó 30-án fogantatott kielégítési végrehajtás útján le- és felülfoglalt és 1190 koronára becsült következő ingóságok, u. m.: bolti állványok, vascassa, jégsekiény, különféle áruk stb. nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverésnek a Kolozsvár városi kir. járásbírósa 1903-ik évi V. I. 1840/4. számú végzése folytán fenti tőkekövetelés és egyéb bíróság már megállapított költségei erejéig megkezdve Asszupatakon Hock György né tanyáján és folytatva Kolozsvárt, Rákóczy-ut 25. és Unió-utca 12. sz. a leendő eszközölésére 1903. évi szeptember hó 11-ik napjának délutáni 3 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók ezen-olgy megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőknek, szükség esetén becsáron alól is el fognak adatni. Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták, s azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Kolozsvárt, 1903. évi aug. hó 25. napján.

Ligeti József
kir. bír. végrehajtó.

Magyar kir. államvasutak üzletvezetősége Aradon.

Sz. 24698—1903.

427 1—1

Pályázati hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak aradi üzletvezetősége nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet a piski-i állomáson létesítendő kezelési és lakó-épület építése és azzal kapcsolatos munkákra.

A költségcsatolás, a szerződési tervezet, az ajánlati minta, a pályázati feltételek, valamint az 1887-ben kiadott általános és részletes feltétfüzetek Aradon, a magy. kir. államvasutak üzletvezetőségének pályafentartási osztályában — a hivatalos órák alatt — 3 korona lefizetése mellett átvethetők és a vonatkozó tervek megtekinthetők.

Az ajánlatokat legkésőbb 1903. évi szeptember hó 25-én déli 12 óráig kell benyújtani alólírott üzletvezetőség általános osztályánál.

Az ajánlatokat egy koronás, az ajánlat mellékleteit ikenként 30 filléres bélyeggel ellátva, lepecsételve és a következő felirattal kell benyújtani:

„Ajánlatok a piski-i kezelési- és lakó-épület építési munkáira“.

Az ajánlat benyújtását megelőző napon, vagyis 1903. évi szeptember hó 24-én déli 12 óráig 2000, azaz kétezer korona bántpénzt kell a magyar királyi államvasutak aradi üzletvezetőségének gyűjtőpénztáránál akár készpénzben, akár állami letétekre alkalmas értékpapirokban letenni.

A bántpénzről szóló letétjegy az ajánlathoz nem csatolandó.

Az értékpapírok a legutóbb jegyzett árfolyam szerint számíttatnak, de névértéken felül számításba nem vétetnek.

Csak idejekorán beérkezett írásbeli ajánlatok szolgálhatnak a tárgyalás alapjául. Távirati uton tett ajánlatok figyelembe nem vétetnek. Posta útján beküldött ajánlatok és bántpénzek térti bevénnyel adandók fel. Az ajánlatok feletti döntés határideje e pályázati határidőtől számított

2 hétben állapíttatik meg, a bántpénzek visszatérítése pedig a döntéstől számított 8 napon belül eszközöltetik.

Kelt Aradon, 1903. augusztus hó 25-én.

Az üzletvezetőség.

(Utánnymás nem díjazatik.)

M. kir. államvasutak üzletvezetősége Aradon.

24032. sz.

429 1—1

Pályázati hirdetmény.

A magyar kir. államvasutak Gyulafehérvár állomásán levő buffet bérletére ezen-olgy zárt ajánlatu pályázat hirdettetik. A bérlet 1904. évi januárius hó 1-ével kezdődik és tart azon időponttól számított öt éven át, vagyis 1909. évi december hó 31-ig.

A bérleti feltételek, valamint az ételek és italok árjegyzéke az alólírott üzletvezetőség I. osztályában — a rendes hivatalos órák alatt — hétköznapiokon délelőtt 8 óráig d. u. 2 óráig megtekinthetők, vagy kívánatra postán megküldetnek, miért is az ajánlattevőkről feltételeztetik, hogy azokat ismerik és egész terjedelmükben kötelezőknek elfogadják.

Az 1 koronás bélyegű és „Ajánlat gyulafehérvári buffet bérletére a 24052—1903. számhoz“ felirattal ellátott, borítékba zárt, lepecsételt s két tanu előtt aláírt ajánlatok a vonatkozó okmányokkal (erkölcsi bizonyítvány, iparendély stb.) együtt 1903. évi szeptember hó 29-én

déli 12 óráig az alólírott üzletvezetőség általános (I) osztálya főnkknél nyújtandók be.

Bántpénz fejében 100 kor., azaz száz korona készpénzben, vagy állami letétekre alkalmas értékpapírokban legkésőbb 1903. évi szeptember hó 29-én déli 12 óráig a magy. kir. államvasutak aradi üzletvezetősége gyűjtőpénztáránál leteendő.

Takarékpénztári letétkönyvek bántpénzkepen nem fogadtatnak el. Értékpapírok a budapesti, illetőleg a bécsi tőzsdén legutóbb jegyzett, 14 napnál nem régebb árfolyam szerint jegyzett értékben, de soha sem névértéken felül fognak számíttatni. A készpénzben letett összeg után kamat nem fizettetik.

A bántpénz letétele az ajánlatban megemlített, de a letétről nyert pénztári letétjegy az ajánlathoz nem csatolandó.

Ezen feltételektől eltérő, vagy nem a kitűzött határidőre beérkezett, valamint a távirati uton tett ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Az ajánlatok közt a választás, a felajánlott bérösszegre való tekintet nélkül, szabadon történik. Aradon, 1903. augusztus hóban.

A m. kir. államvasutak aradi üzletvezetősége.
(Utánnymás nem díjazatik.)

HIRDETÉSEK

a legolcsóbb árban felvállaltatnak

a lap kiadóhivatalában.

Erdély legnagyobb és legkényelmesebb műterme!

cs. és kir. udvari
Dunky-Fivérek fényképészek

Kolozsvárt, Mátyás király-tér 10. sz.

Gr. Wass-házban levő műtermeket a közelmúltban legnagyobbítva, teljesen újjáépítették és azt a legkorszerűbb módon, minden igényeket kielégítőleg berendezve, ajánlják a nagyérdemű közönség szíves pártfogásába.

Levételeket ezután nemcsak vasárnap, de
a legnagyobb ünnepeken is eszközölnek.

433 3—8

Erdély legnagyobb és legkényelmesebb műterme!

≡ Kalap-ujdonságok, Fehérneműek, ≡

Bittó Rezső, Kolozsvár,

Mátyás király-tér 12.

Ajánlja az őszi évadra megérkezett

Férfi divat-ujdonságait.

42 8—*

≡ Legjobb kivitelben, legjutányosabb árakban. ≡

Nyakkendő különlegességek,

Czipő- és sport-czikkok,

Ez év október hó 1-én

kiadó

egy szép üzlethelyiség

Kolozsvárt, Kossuth Sajos-utca 3. sz.
(volt Sipos-bolt).

Ertekezhetni **Bittó Rezsővel, Mátyás király-tér 12.**

432 3—10

ALAPITTATOTT: 1866.

MATUTSEK JÓZSEF

férfi-, női- és gyermek-czipész-üzlete
Kolozsvárt,

Szentegyház-utca 3. szám alatt.

1885. budapesti orsz. kiállításon jury-tag.

21 36—52

Ajánlja dúsán ellátott

CIPŐ-RAKTÁRÁT

a helyi és vidéki t. közönségnek.

Megrendelések beküldött mérték vagy láb-beli-minta után a legjobb anyagból és divat szerint lehetőleg gyorsan teljesíttetnek.

KOLOZSVARI

Jakarékpénztár és Hitelbank
Részvénytársaság.

Alaptőkéje 1.200.000 korona teljesen befizetve.

Tartaléktőkéje 204.144 korona 89 fillér.

Betétek könyvecskékre, pénztárjegyekre és folyószámlákra K. 9.011.613.20.

Irodák:

Kolozsvárt, Mátyás király-tér 7.
saját házában.

Betéteket előnyös feltételek mellett fogad el könyvecskékre, vagy folyószámlára és azokat **felmondás** nélkül fizeti vissza.

Rövid, vagy hosszabb lejáratu, közönséges, vagy **törlesztéses** kölcsönöket nyújt

ház- és földbirtokra,

10-től 50 évig terjedő időtartamra a legelőnyösebb kamat és tőketörlesztési hányad mellett s azokat **készpénzben fizeti ki**, minden jutalék levonás nélkül.

Régibb és magasabb kamatu jelzálog-kölcsönöket igen előnyös feltételek mellett **konvertál**, s mindennemű ilyen ügyletet a leggyorsabban **bonyolít le**.

Leszámitól magán-, vagy üzleti **váltókat** a legmérsékeltebb kamatláb alkalmazása mellett.

Vásárol és elad, valamint előlegeket nyújt **zálogkölcsön**, vagy **folyószámla** alakjában **értékpapírokra** és ilyenek vételét, vagy eladását legelőnyösebben **közvetíti**.

Bevált értékpapír-szelvényeket és **sorsolt értékeket**.

Pénzelőlegeket nyújt a Máv. kolozsvári állomásának közvetlen szomszédságában fekvő s szakszerűen kezelt **központjaiba** betárolt **gazdasági terményekre**, igen előnyös feltételek mellett.

10 12—*

Kölcsön-zsákokat nagy mennyiségben és mérsékelt használati díj mellett bocsát a gazda-közönség rendelkezésére.

Kézi zálogosztályában (Király-utca 3. sz. a.) pénzelőlegeket ad **arany- és ezüst-tárgyakra**, valamint bármilyen **ingóságokra** a törvény által megszabott kamat mellett.

UJ! Szentegyház-utca 3. UJ!

VILÁGPANORÁMA

Bioscop-Kinematograph-féle

mozgóképek

1903. szeptember 8-tól kezdve láthatók.

Bemenet: I-ső hely **60 fillér**, II-ik hely **40 fillér**, III-ik hely **20 fillér**. Tanulók, gyermekek és katonák, őrmestertől lefelé, minden helyen csak a felét fizetik.

Trilby

kitünő pezsgő

Kleinoscheg
testvérek

cs. és kir. udvari szállítók

Budafok.

12 71—*

Ezer orvos ajánlja mint legjobb táplálékot

egészséges és gyomorbeteg **Gyermekek**

Kitünően bevált hányás, bélhurut, hasmenes, szorulás stb. eseteiben.

Gyermekek kitünően fejlődnek általa és nem szenvednek

emésztési zavarokban

Kapni gyógyszerárakban és drogeriákban. Gyár **R. Kufeke BERGEDORF-HAMBURG és WIEN, I.**

Walther von Gízycki
TRIESZT. I.

(Bejegyzett cég.)

Osztr. postatakarék sz. 862.194.

Magy. postatakarék sz. 9900.

Kávé és Tea elszállítás.

Árjegyzék kívánatra az Osztr.-Magyar Monarchia minden nyelvén bérmentesen küldetik.

439 2—4

Pártoljuk a hazai ipart!

Legkitünőbb szappan

a Kolozsvárt készülő
Heinrich-féle

Szt.-László

fertőtlenítő *
pipere-szappan.

Egyedüli fertőtlenítő
finom pipere-szappan.

Egyedüli fertőtlenítő
finom pipere-szappan.

Ára csak 70 fillér.

Kapható Kolozsvárt: minden gyógyszer-tárban és a legtöbb fűszer-üzletben.

Gyár: Kolozsvárt, Monostori-ut 54.

115 15—*

Telefonszám 266.

A betéti társaság igazgatósága.